

Přítomnost

ROČNÍK IX

V PRAZE 19. ŘÍJNA 1932

ZA KČ 2.—

Opotřebovaná garnitura

A co národní hospodářství?

JIRÍ HEJDA

Stařec Gorkij

FRANTIŠEK KUBKA

Kult anglického snobismu

E. S. TATTERSALL

Odzbrojení, Německo a Rusko

(PROCHÁZKA + PEROUTKA)

Dvěma mladým inženýrům

Co bude s mladými? — Waltrovka stojí — Sliby do prázdna — Co dělá nejvyšší kontrolní úřad? — Úřednická strana? — Zanedbaná povinnost? — Radost z hakenkreuz-
lerů? — Konvertovat či nekonvertovat? — Švýcaření rozhlasu? — Šetřit? —
Menšiny — Detaily o kartelech

Odborný ženský lékař Dr. Vepřovský,
Praha II., Václavské n. 67. Ord. od 2—5. Telefon č. 268-36.

Půjčovna knih „MÍR“ Praha II, Vladislavova 2. Palác Bářské a hutní

NEJNOVĚJŠÍ ČESKÁ LITERATURA, JAKOŽ I NĚMECKÁ,
ANGLICKÁ A FRANCOUZSKÁ

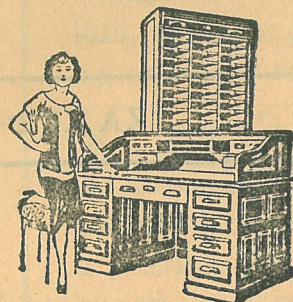
**MODERNÍ
ČALOUNICTVÍ A DEKORATÉRSTVÍ**

Ed. Třebín, Smíchov, Komenského 34 - Tel. 46106

Klubovky, veškerá moderní křesla, anglické pohovky, záclony,
rolety v nejkusnějším provedení.

Konkurenční ceny! Vzorná obsluha! Dlouholetá
tu- i cizozemská praxe.

NOVÁ VZORKOVNA

o t e v ř e n a

ve Vodičkově ulici č. 22

pro Vaše pohodlí!

Výhodné platební podmínky

J. KLÍMA

Návštěvy vítány

továrna amerického nábytku

PRAHA II, VODIČKOVA ČÍS. 22 - TELEFON ČÍS. 295-02

Z ovzduší trampských táborů
a pražské umělecké společnosti
je čerpán první román

Stanislava K. Neumanna

Dostanete u knihkupců a v nakladatelství
FR. BOROVI, PRAHA, NÁRODNÍ 18

OBSAH 41. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Z historické perspektivy. — Tragedie výkonnosti. — HUGO SIEBENSCHN: Poučení mládeži z Goetha. — N. MELNIKOVA-PAPOUŠKOVÁ: Sovětské hádanky a odpovědi. — Hovory s nakladateli. — Auto předsedy sněmovny. — Ne předseda, nýbrž místopředsedové. — Politika nestojí o odborníky. — Kdo klamal? — Trochu pozdě, ale přece? — Armádní záhada. — Překročený rozpočet. — Pracující manželky.

Přítomnost

za redakci odpovídá **Ferd. Peroutka**

Za mlhavých podzimních večerů, když déšť bubnuje na okna Vašeho vytopeného bytu a nečas brání Vám vyjít ven na procházku či do divadla, radio TITAN přenese Vás do slunné Itálie. 3-lampovka TITAN 333 je radiopřístroj, který Vám způsobí mnoho radostných chvil: jest luxusně vypraven, enormně selektivní, výkonný a stojí pouze Kč1'790.-. Předvedení nebo prospekt zdarma.

RADIO

TITAN

PRAHA II., KLIMENTSKÁ 13. TELEFON 65123, 62770

TITAN PRODEJNY:

PRAHA II., palác Riunione, telefon 231-67

BRNO. Běhounská ul. 22, telefon 382-02

BRATISLAVA, Štúrova ul. 9a, telefon 3002

ZLATÝ OBLAK

S přebalem Karla Teige a čtyřmi kresbami A. Hoffmeistera
300 stran Brož. Kč 39.- Váz. Kč 49.-

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVI V PRAZE II., NÁRODNÍ TRÍDA 18
Telefon číslo 390-51 až 54 — Účet poštovní spořitelny číslo 35.622
PŘEDPLATNĚ NA ROK Kč 100.—, NA PŮL ROKU Kč 50.—,
NA ČTVRT ROKU Kč 25.—, JEDNOTLIVÁ ČÍSLA Kč 2.—
Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 19/1. 1924
TISKEM KNIHTISKÁRNÝ ORBIS, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA 62

Opotřebovaná garnitura

Kdyby nám byl dán úkol charakterisovati co nejstručněji současnou politickou situaci, řekli bychom: Ne d ů v ě r a k v ů d c ů m. Dívati se kriticky na kariéry, nepodlehnout kouzlu osobnosti, je u nás už v krvi, a sotva kde jinde každý počín vládních politiků je posuzován přísněji než v zemi, jejíž mentalita byla po staletí zaběhána na oposici. I když snad byla tato oposice někdy velmi loyální, ba loyálnější než je dnešní koaliční spolupráce, kdesi na dně v srdci každý měl schován svůj odpor proti Vídni, vládě, císaři a všemu tomu ostatnímu. A to nám zůstalo. Proto není třeba bráti u nás každou kritiku vlády tak svrchovaně tragicky.

Leč dnešní situace je poněkud jiná. Dokud měl každý svoji slepici v hrnci, bylo mu více méně lhostejné, jezdí-li si pan ministerský rada v neděli autem na ryby a je-li to právě státní auto, jsou-li schody v budově ministerstva sociální péče vysekávány z mramoru a kdo to zaplatí... Vždy jsme měli smysl pro flanc, kterému se eufemisticky říká representace, a jistě těm, kdo dnes nadávají, imponovala každá ministerská procovina. Stali jsme se také tak trochu nouveaux riches.

Jenomže dnes chybí lidu právě ona slepice v hrnci. A kručí-li někomu v žaludku, nevidí rád jezdit druhého automobilem na ryby, zejména je-li to státní automobil, který se, jak známo, platí z peněz poplatníků. Prostý občan se ptá, jak k tomu přijde, že on třebídu, zatím co se z jeho peněz obkládá mešita ministerstva obchodu kudrlinkami, urážejícími dobrý vkus. Prostý občan čte svůj večerník, který se v poslední době stal jakousi chronique scandaleuse našeho veřejného života. I když se však konstatuje, že všechno to plýtvání penězi patří minulosti a napříště se nebude a nesmí opakovat, prostý občan tomu nevěří. Dívá se po vládě a konstatuje, že všechno to, co se dnes přibíjí na pranýř, dalo se pod patronací týchž tváří, které vidí dosud ve vládě. Je marné strkat černého Petra paláce ministerstva železnic živnostníkům, když přece karty hráli všichni a za povolení stavebních nákladů neodpovídá jeden ministr, nýbrž celá ministerská rada.

Lid touží po nových tvářích. Lid dnes ztratil důvěru k vůdcům. Jak se to stalo? Osoby, které jsou v čele — a býti v čele neznamena býti jen ve vládě, nýbrž také v čele politické strany, státi vůbec na výsluní politického života — si toho patrně neuvědomují. Jsou naplněny pocitem nenahraditelnosti. Plyne z jejich přesvědčení, že pracují poctivě. Opravdu — dřou se, to třeba uznat. Býti ministrem není pražádný med, právě tak jako býti vedoucím politikem strany. Jenomže život je nevďěčný a posuzuje člověka nikoli podle práce, nýbrž podle výsledků. Také na střední škole neomluvalo, jestliže jsme se doma dřeli, ale u katedry neuměli. Práce vlády připomíná namnoze muže, který

zalévá svoji zahrádku konvemi a nechápe, že je daleko pohodlnější a úspěšnější zalévati ji hadicí.

Při tom není možné ušetřiti vládu tak zhola výtky impotence. Prostý občan očekává dychtivě, že mu bude řečeno, co dále, co se bude dít nyní na podzim, co v zimě a co na jaře. Slyší u svého přijímače hřímát Papena, má-li silnější přístroj a rozumí-li anglicky, může si poslechnouti také členy britského kabinetu — jenom u nás mu nikdo neříká nic pozitivního. Odhodlá-li se někdy přece jen kdo k veřejnému projevu, je to mluvený úvodník denního listu, jakých se u nás píše sedm do týdne, jsou to slova, ale nejsou to činy. Je to opravdu trapné, že nepřišel dosud nikdo z vůdcích osobností naší politiky s pozitivním návrhem na řešení krise. Zatím tyto návrhy — někdy velmi naivní — rostou jako houby po dešti v tisku, korporacích a organizacích.

Garnitura je opotřebovaná. Tragedie je v tom, že si toto sama neuvědomuje. Je duševně vyčerpána — čemuž se nelze divit. Viděli jsme přece ministry hroutit se fysicky i duševně pod tíhou a odpovědností práce. Vládnout v krizi a vládnout v konjunkturu je asi takový rozdíl, jako řídit osobní vlak ve dne na lokální trati, nebo rychlíkovou lokomotivu v noci. Garnitura je unavená, proto jí chybí iniciativa a fantasie.

Proč se tedy nevystřídá? Ve Francii, kde jsou vládní krise tak časté, jako u nás jarní deště, je v rezervě ne jedna, ale deset vládních garnitur. Máme my někde takovou rezervu? Či snad máme nedostatek lidí?

Opravdu — máme velmi málo lidí, hledíme-li ovšem jen k jedné generaci, k té, která má dnes politický a hospodářský život ve svých rukou. Namnoze je to generace poněkud přestárlá a co je nejhorší, nenásleduje za ní žádná generace středního věku. Bylo o tom už kdysi psáno, že nám chybí jedna generace, chybí nám přechod mezi starými a mladými. A právě v tom je hluboký kořen současné politické krise. Národu v jeho celku tato střední generace nechybí, není tu jen vůdců. Máme přestárlý a nehybný parlament. Ale máme přestárlé lidi i v čele politických stran. Vládne nám ve veřejném životě stále ještě mentalita vídeňského parlamentu s jeho mašinerií, antišambrováním, kuloárovou politikou.

Čím k petrifikaci tohoto stavu přispěly vázané kandidátní listiny, čím prakse, že mandát nedává národ, nýbrž strana, nepotřebujeme snad obšírně rozvádět. Zůstává holou skutečností, že politické strany, které se křečovitě namáhají získati mladé voliče, drží se starých politiků a že ani jedna neměla odvahu vyslat do zákonodárných sborů mladé lidi.

Mezi starými a mladými je však hluboká propast názorů. Není to možné jinak. Staří, kteří nám vládnu, neprodělali, až na několik málo vynikajících výjimek, duševní revoluci, která by byla přeformovala rakouské občany na československé republikány. Tito lidé byli dávno životem formováni, měli pevné, vyhraněné, ucelené názory na život, Boha i politiku a chyběl jim jakýkoli názor na hospodářství. V tom se do dneška

nezměnili. Mladí naproti tomu byli modelováni v době svého duševního vypsívání světovou válkou a revolucí. Je-li mezi mladými tak mnoho křiklavého radikalismu, toho, čemu se říká šejdrismus — není-liž to zaviněno právě onou propastí mezi dvěma generacemi, přes kterou není mostů?

Praví se, že vůdcové se musí sami uplatnit. To je sice velmi moudrá rada, ale prakticky ne tak snadno proveditelná. Mezi starou a mladou generací vyvinulo se ovzduší nedůvěry. První krok do politického života je spojen s přísahou na kredo politické strany. Jsou však lidé, kteří takovou přísahu nechtějí a nemohou složit.

Chceme-li pak být docela reální a chceme-li se dívat na politické řemeslo bez ilusí, je třeba, abychom si uvědomili, že politika je také zaměstnání, jako advokacie nebo klempřství. Někteří lidé se živí tkaním látek, jiní poslancováním. Živnost poslanecká je sice namáhavá, ale při tom poměrně slušně placená a nevyžaduje se k ní žádné odborné kvalifikace, aniž se požaduje průkaz způsobilosti. Je to živnost svobodná, a proto je pochopitelně do ní značný nával.

Bylo by velmi pěkné, kdyby se uplatnil v politických stranách nějaký turnus, podle kterého by staří politické odcházeli na zasloužený odpočinek, zkrášlený nějakou honorovanou funkcí a uvolnili svoje místa mladším silám. Jenomže to je právě otázka existenční a otázka mocenská. Zpravidla jsou všechny funkce, které má strana k dispozici, rozděleny mezi oněch několik, kdož mají v ruce moc. Těžko se odvyká tomu, kdo si jednou zvykl na tučnou stravu.

Ale nedůvěra k vůdcům trvá. Vůdcové se kompromitovali. Kompromitoval je systém, i když osobně zůstali intaktní. Jsou viněni ze špatného hospodářství. Je jim těžko dokazovat, že vina není na nich osobně, nýbrž na celém tom politickém aparátě, který nedovedli zvládnout. Ale většinou vůdcové ani nevědí, že jim lidé nevěří, žijí v ilusi svých partajních novin, které znají jen volební vítězství, odhlasované důvěry výkonného výboru a ostatní barevné tapety, jimiž je vylepen pokoj trouchnivějšího domu. Pravda se pokládá za částé za demagogii.

Toto jsou mravní podklady současné politické krise.

Z.

poznámky

Co bude s mladými?

Generace mladých jest v existenčním boji stíhána tak, že se to nedá dlouho přehlížet. Mladí lidé nejsou již druhý rok přijímáni do státních služeb, nejsou přijímáni do obecních i jiných služeb. Nesmí se pensionovat a v důsledku toho se nesmějí také přibírat nové síly. Přesloužili se přepínají, a mladí, kteří by se dali s chutí do práce, jsou znechucováni, poněvadž po svých skončených studiích i vyučení zůstávají viset rodičům na krku. Velmi mnozí z nich však žijí doma v takových poměrech, že jsou přítěží rodině. Jsou si toho vědomi a jsou znechuceni proto dvojnásobně. O svém postavení vám vyprávějí se slzami v očích a zdůrazňují, že jejich pocíty nikdo nedovede pochopit. Nedivme se pak, že tato znechucená mládež se dává strhnouti levými i pravými radikalsmy.

Abych ukázal, v jakých poměrech dnešní mládež bez míst žije, tu vybírám z jednoho konkursu — ostatně jen formálně vypsaneho — úryvky z podaných žádostí o sociálních pomě-

rech žadatelů. Podotýkám, že jsou ty bolesti přízpůsobeny úřednímu podání, jakým žádost ke komunálnímu úřadu nesporně jest. Jejich bolesti mám k tomu ještě ověřeny příslušnou jim politickou organizací a doplněny někde osobními intervencemi a rozhovory se žadatelem.

Tak absolvent obchodní školy v žádosti píše: „Jediná výdělečná síla jest matka . . . ; onemocněla těžkou vnitřní chorobou, pense neobdržela, nýbrž byla jí jen slíbena pomoc . . . Jest úplně nemajetná a nyní prodavačkou na Zelném trhu. Ačkoliv výdělek jest nepatrný, přece s velikou námahou nechala matka žadatele studovati na obchodní škole, ač výdělek její sotva stačil ke krytí nejnnutnějších životních potřeb.“

Jiná žadatelka píše: „Co se výdělečných poměrů týče, jest otec následkem již přes rok trvající nemoci bez zaměstnání. Mimo to mám starší sestru švadlenu, která jest nyní také bez zaměstnání a já jsem rovněž bez místa. Celá rodina jest bez sebenepatrnějšího příjmu.“

B. K. uvádí: „Jsem úplně nemajetná, člen čtyřčlenné rodiny, jejíž otec pracuje omezeně.“

Někteří žadatelé utěšovali se, že budou aspoň odvedeni a tak přestanou býti rodičům na obtíž, ale mnohým se ani to nespěnilo, jak vidno ze žádosti R. S.: „ . . . jsem bez stálého zaměstnání a odkázán na dobrodíní svých starých rodičů, kteří trpce nesou můj životní úděl v nynější kritické době. Letos z jara utěšoval jsem se, že budu při posledním odvodě odveden, v kterémžto případě chtěl jsem zůstatí dělesloužícím, leč i tato poslední naděje mne zklamala, neboť mne komise ve třetí třídě neuznala schopným.“

Někteří uchazeči jsou dokonce odkázáni na dobrodíní svých příbuzných. „Strýc, v jehož péči se žadatel nachází, jest válečným invalidou (amputace nohy), zaměstnán v kanceláři vojenského úřadu s měsíčním platem Kč 1000.—, z něhož žijí čtyřčlennou rodinu. Jiného výdělu v rodině není . . . Jest povinností žadatele, aby aspoň z části za jemu prokázanou dobrotu nahradil svému dobrodínici tak hroznou ztrátu,“ která ho stihla přejatím nadějně dcerky nákladním autem.

V jiném případě stala se nezaměstnanost dokonce příčinou dobrovolného manželského rozchodu. B. S. líčí takový svůj případ takto: „Nemohouc obdržeti dlouhý čas místo, vdala jsem se doufajíc, že najdu takto zaopatření. To se však nestalo. Nechala jsem se po vzájemné dohodě s manželem rozvésti z neutěšených finančních důvodů. Rozluka tohoto bezdětného manželství byla již prohlášena. Hledala jsem dále zaměstnání a žila u své matky . . . vyšivačky. Moje matka byla před delším časem léčena v nemocnici na kloubový reumatismus a srdeční vadu. Tato její nemoc po přechodném zlepšení se horšila a horší. Od jara letošního roku je moje matka následkem všeobecné hospodářské krise bez zaměstnání a jednak pro své stáří, zvláště pak pro pokračující slábnutí zraku, jsou vyhlídky na obdržení jejího zaměstnání vyšivačky látek v textilním oboru nepatrné. Je úplně nemajetná a na moji podporu provždy odkázána. Já sama zaměstnání nemám a tak naše poměry jsou velmi zoufalé . . .“ — Jiný žadatel vypisuje své neutěšené poměry jen zcela krátce: „Je ženat a bezdětný. Manželka je činna v domácnosti. Je nemajetný a nyní bez zaměstnání.“ Jiná žadatelka žádá ohled na své rodiče. „Moje rodiče jsou úplně nemajetní. Otec byl zaměstnán . . . jest však delší dobu nemocen, následkem čehož byl ze služeb propuštěn a jediným příjmem naší rodiny jest v této době nemocenská podpora, kterou otec můj dostává jako práce neschopný . . .“ — Mladý manžel, otec jednoho dítěte, bez zaměstnání, píše: „Bydlím u rodičů své ženy, kteří jsou nuceni nás také živiti, jelikož nemáme žádných úspor.“ — Zajímavý případ odhodlanosti jest žadatel, stížený obrnou pravé ruky, ale dobře písící levou rukou. Píše o poměrech svých rodičů a o sobě uvádí: „Já sám jsem již třetí rok bez zaměstnání a když uvážím, že jako 21letý následkem svého zmrzačení přes veškerou snahu a námahu nemohu se v soukromé práci uplatniti, tak jsem nad svým osudem a celým svým životem do krajnosti roztrpčen a zoufalý. Nežádám žádnou podporu neb almužnu, nýbrž chci poctivě pracovati, bych se tak mohl státi též užitečným členem lidské společnosti a nepadl jedenkrát ku stáří obci na obtíž . . .“ — Chce bojovat se životem a trpkým osudem, ale není mu to umožněno. — Jiný žadatel vypisuje poměry celé své rodiny a pak svoje. Jest otcem dvou dětí, platí Kč 100.— měsíčně nájemného a na zimu bez zaměstnání. „Jest současně zadlužen, zvláště z příčiny dlouhotrvající nezaměstnanosti i manželčiny každoroční nemoci a dítěte. Tyto . . . trpí, podvýživou a jest jim třeba poskytovat aspoň průměrnou potravu. S nastávající zimou nezaměstnanost nedovolí opatření teplejších oděvů a obuvi, kteréž jsou i nyní nedostatečné.“ Jiný žadatel jest již dva roky bez zaměstnání a jeho rodiče také v neutěšených

poměrech' . . . neutěšené poměry v rodině, se kterou jmenovaný bydlí a kde otec pracuje úplně sám na celou čtyřčlennou rodinu . . . matka jest stále nemocna a tudíž výdělkou úplně neschopna. Bratr jest ještě školou povinný . . .“ — Jiného živí otec z poukázek pro nezaměstnané. „Od 31. října 1931 jest podepsaný bez zaměstnání a je se svými rodiči v krajně zoufalém postavení. Podepsaný jest úplně nemajetný, odkázán sám na sebe a je živitelem své churavé matky. Otec 58 roků starý, pro svou tělesnou vadu práce téměř neschopný, jest rovněž bez zaměstnání a pobírá podporu v nezaměstnanosti v poukázkách na potraviny.“ Jedna žadatelka si stěžuje, že marně hledá místo, kterého nemůže dostat. „Nyní otec byl z nedostatku práce propuštěn . . ., takže jest úplně bez zaměstnání a bez prostředků. Matka 65 roků stará jest již několik roků naprosto na lože upoutána, raněna mrtvicí. Ostatní sestry nebydlí již doma u rodičů, jsou provdány a nemohou nás vůbec podporovati.“

Nejhůře jsou na tom ti z mladých lidí, kteří měli slušná místa, byli odvedeni a po návratu z vojny jsou bez místa. V jednom takovém případě žadatel mohl sice místo nastoupiti, ale musel by mu býval ustoupiti ženatý otec rodiny, který za jeho vojenské služby místo nastoupil. Firma ponechala oběma dohodnout se. Ženatý zaměstnanec na kolenou prosil svobodného, aby se nad ním slitoval a netoužil po nastoupení svého místa, poněvadž by se ženatý ocitl s celou svou rodinou na dlažbě a bez zaměstnání. Svobodný povolil, ale nyní již šestý měsíc jest rodičům na obtíž a jiného místa naléztí nemůže. Jeho otec jest 61 roků starý, matka 62 a otec musí mladého, silného syna živit, místo aby tomu bylo obráceně. Žadatel píše: „Neberu žádné podpory a takto jenom přitěžuji svým starým rodičům.“ Před nastoupením vojenské služby měl Kč 1200.— měsíčně. — Ještě horší jest případ mladého muže, jehož matka živí z válečné pense Kč 112.— měsíčně. „Matka jest válečná vdova a pobírá z tohoto titulu nepatrnou pensí Kč 112.— měsíčně. Jest se jí starati o 3 děti, z nichž 2 jsou dosud nezaopatřeny a bez zaměstnání, čímž rodina jest v nouzi. Povolání zemřelého otce žadatele bylo zednictví (mistr). Ve světové válce padl a matka žadatele zůstala bez veškeré pomoci, leč přes to starala se o to, by dítky byly řádně vychovány a prakticky i školsky vyškoleny.“ — Mezi žadateli jest také sirotek, odkázaný zcela na lásku bližních. „Jsem sirotkem a bydlím v podnájmu u cizích lidí. Ač mám vědomosti, které mně opravňují ku získání lepší existence, byl jsem nucen poslední dobou pracovati jako dělník na hrubých pracích motykou a nyní — bohužel — ani oné práce nemám a jsem proto ve velmi svízelné situaci.“ Ústně si stěžoval, že při nádenické práci dělníci na něho poukazovali, že má pracovati v kanceláři a neubíratí dělníkům rukou práci. — Jeden z žadatelů upozorňuje, že píše levou rukou, poněvadž jest na pravou ruku chybný, ale přes to si udělal pomocí večerního legionářského kursu maturitu, ale patričního místa dostat nemůže. — Jiný žadatel uvádí: „Mimo zestaralé rodiče (otec churaví) mám ještě tři bratry, z nichž jeden jako těžce zmrzačený jest zaměstnán v ústavě pro zmrzačené, druhý výpomocný číšník a třetí bez zaměstnání. Starší sestra jest bez zaměstnání a churaví. Nyní bydlím u svého zmrzačeného bratra, který jako těžce zmrzačený potřebuje mé pomoci. Majetkové poměry moje, bratrů i rodičů jsou bédné, neboť otec i bratři jsou nemajetní a téměř až dosud bez zaměstnání.“ — Jedna žadatelka po absolvování nižší střední školy a jednoroční obchodní školy jest „zaměstnána jako sezonní dělnice s průměrným platem Kč 40.— týdně, musí mne živit moje stará matka, která vydělá posluhami sotva Kč 200.— měsíčně.“ A tak se to opakuje ve většině žádostí.

Všichni žadatelé mají nejméně školu občanskou (měšťanskou) a nižší školu obchodní. Mnozí jsou i maturanty. Zkrátka, střední inteligence a všichni ve věku pod 30 roků. — A to jsou, prosím, jenom výňatky ze žádostí, které v opisech projdou politickou stranou, to jest menší část všech podaných žádostí o pomocnické kancelářské místo. — Všichni žadatelé a žadatelky doufají, ale snad až na jeden aneb dva případy (?) všichni doufají marně. Jest možno takto pokračovati? Kdo bude mítí odvahu na tyto poměry rázně poukázati? Jedno jest jisté, že není možno strunu trpělivosti u mladých děle napínati. Co nám pomůže mluvit a psát mladým o jejich poslání v politickém životě, když jim tak kručí v břiše?

Fr. Loubal.

Waltrovka stojí

Firma Walter v Jinonicích stojí. Vyloučila veškeré dělníky, když nechtěli přistoupiti na snížení mezd, které byly sníženy již na polovinu. Četnické hlídky stojí před továrnou, policie se stará, aby klid nebyl porušen. Před továrnou stojí hlídky, kupí

se hloučky, které rozebírají situaci. Kdo se zajímá o otázky našeho podnikání, o dělnickou otázku, má tu na dosah ruky případ, který jest s to poučiti více, než celé knížky. Bylo by dobře, aby jednou byla popsána stávka ve velkém průmyslovém podniku, aby na jedné straně byla vidět dělnická strategie stávková, na druhé pak metody, kterých používají čeští průmyslníci. Co říci na příklad tomu, když Waltrovka shání stávkokaze inseráty v „Národní Politice“, inseráty, v nichž se uvádí, že jest již po stávce? Jest to tvrzení hrubě nepravdivé; „Národní Politika“ ovšem řekne: není naší starostí, abychom se starali o to, mluví-li inserát pravdu nebo ne. To daleko lépe se dívají na věc dělníci, kteří se dali zmásti inserátem, přijedou hodně z daleka, ale práci nepřijmou, když se dozvědí, jak poměry ve skutečnosti jsou. Waltrovka, která dovedla se hádati s dělnictvem o haléře mzdy, dovede najednou vyjít krajně ochotně vstříc stávkokazům. Kde se hned tak stalo, že by továrna vozila dělníky do práce autobusem? Waltrovka však stávkokaze do práce sváží autobusem; vystupují z nich lidé, kteří zakrývají obličej rukou; vědí, co dělají: poškozují boj dělnictva.

Četníci u továrny a policie v povzdálí bdi nad tím, aby klid nebyl porušen. Dobře. Není však povinností veřejné správy udělat také něco pro tu druhou stranu? Bylo by dobře, kdyby státní orgány zjistily, kolik práce celkem opatřily a dodaly Waltrovce. A z toho bych dovedl: státu nemůže býti lhostejno, jak zachází s dělníky podnik, který jest odkázán na veřejné dodávky. Státu nemůže býti lhostejno — díváme-li se již na věc s praktického hlediska — dělají-li práci, kterou si u podniku objednal, dělníci kvalifikovaní, dělníci srostlí s jemnou prací, nebo dělají-li ji dělníci, kteří přes noc byli sehnáni různými sekretariáty, a kteří jsou potají dopravováni autobusy do továrny. Jest přirozeno, že kvalita výrobků jest jiná, pracují-li dělníci kvalifikovaní a pracují-li stávkokazové, kterým výrobní proces v továrně jest úplnou novinkou. A státní správě nemůže býti také lhostejno, když dodávku, kterou s továrnou smluví, tiše přejímají jiné závody, jen aby podniku, který se nedovedl s dělníky dohodnouti, pomohly.

Jest to špatný podnik, kde vedoucí ředitelé jezdí do své továrny téměř incognito, v automobilech se značkou CD, aby dělník nevěděl, že do továrny jede jeho ředitel. Waltrovka není jediným podnikem svého druhu. Jest právě mzdový konflikt i v jiné továrně a dělníci si říkají, že konflikt byl by již dávno vyřízen, kdyby — nebylo Svazu průmyslníků. Ten v takových případech pobádá podniky k neústupnosti vůči dělnictvu; zavazuje je i jinak, aby neustoupily. Za Svaz průmyslníků jsou odpovědní dr. Preis a posl. Hodáč. Jest na nich, aby do Svazu průmyslníků vnesli jiné názory než dosud; i do národní demokracie, v níž se bez jejich souhlasu nic nehne. Nelze, aby národní demokracie stále mluvila o spolupráci kapitálu a práce, dělníka a podnikatele, a aby Svaz průmyslníků a jednotlivé firmy, v jichž čele stojí národní demokraté, užívali proti dělnictvu metod, které musejí narazit na odpor. Domnívají-li se někteří nář. demokraté, že organizací dělnictva v nář. demokr. rozřeší otázku dělnickou, pak jest to omyl. Metody Svazu průmyslníků se rozcházejí s tím, co národní demokracie hlásá. Není to nic nového. Záleží-li národně-demokratickým hlavám Svazu průmyslníků na bolševisaci dělnictva, jest to jejich věc. To věděl již Tusar, který právem ukázal do řad národně-demokratických průmyslníků, ukazuje tak, kde jsou příčiny našeho bolševismu. Špatný český podnikatel, špatný český průmyslník, který s dělníky nedovede jednat jinak, než jak se jedná ve Waltrovce, podnikatel, který svoji autoritu posiluje četnictvem, který do své továrny jezdí tak, že se bojí pohledu svých dělníků, podnikatel, v jehož podniku se dělají falešné inseráty, to jest podnikatel, s nímž nemůže počítati nová doba, a proti němuž nutno právem zakročiti jako proti rušiteli vývoje k lepšímu. Waltrovka, která stojí, ukazuje nízkou úroveň českého podnikání, které se od svého dělnictva odděluje četnickou hlídkou a které se domnívá, že lámáním stávek pomocí stávkokazů může řešiti otázku dělnickou. To jest práce pro komunisty, sůvence komunistům, zisk komunistickým, na kterým se Polbyro svými silami nikdy nezmohlo. Je-li lhostejno národně-demokratickým podnikatelům, Svazu průmyslníků a národní demokracii, jak pracují do rukou komunistům, nemůže to býti lhostejno těm, kteří mají k věci poměr jiný než posl. Hodáč a Preis a lidé — v našem případě — ve Waltrovce, která stojí.

V. Gutwirth.

Sliby do prázdna

Jakmile přišel do ministerské rady ministr financí s návrhem na snížení státně-zaměstnaneckých platů, pochopili pánové, zastupující koaliční strany ve vládě, že je nejvyšší čas hodit lidu nějaké stravitelnější sousto. I usnesh se tedy, a ko-

alční žurnály to také hned hlásily, že vláda bude provádět dalekosáhlou zlevňovací akci.

Budíž nám dovoleno, abychom se k tomu tvářili skepticky. Nejen proto, že jsme už zlevňovací akci jednou bez výsledku prodělávali, ale také z toho důvodu, že od usnesení vlády uplynulo půldruhého měsíce a nic jsme ještě o zlevňovací akci neslyšeli. Prodělávali jsme ji už jednou a to tehdy, když se začalo mluvit o kartelovém zákoně. Nadělalo se s tím mnoho hluku, ale nic z něho nebylo. Kde kdo se kasal, jak vláda zatočí s kartely a srazí ceny všech výrobků, aby tak učinila nesitelnější živobytí v této krizi, aby podporovala tím podnikání a stavební ruch. Zatím se však kartelový zákon rozplynul hned v meziministerském připomínkovém řízení. Bylo prý proti němu mnoho politických námitek, zejména od národní demokracie. Ale což nebylo stejně námitek proti zákonu bankovnímu a přece byl prosazen? Zdá se, že tu socialistickým stranám a vládě celé chyběla dostatečná dávka pevné vůle podniknout útok na ceny. A stejně to asi vypadá s tou nynější zlevňovací akcí.

Máme tu totiž obilní syndikát, o němž se diskretně mlčí v souvislosti se snižováním cen. Co takový syndikát znamená, viděli jsme už ze zprávy Společenstva pekařů. Syndikát žene nahoru ceny obilnin omezováním dovozu zahraničního obilí a mouky a spolu s intervenčním fondem vykupovává zásoby, aby zemědělci docílovali vyšších cen za žito a pšenici. Je to tedy vyslovená politika zdražovací a není divu, ohlašuje-li Společenstvo pekařů zvýšení ceny chleba a pečiva právě ve chvíli, kdy ministerstvo pro zásobování lidu (škoda, že se probudilo teprve teď, kdy jdou ceny nahoru a spaly v době, kdy byly ceny obilí nejnižší) vyzývá okresní úřady, aby jednaly s pekaři o zlevnění chleba a pečiva.

Nebo syndikát živočišný! Návrh na jeho uskutečnění leží na stole ministerské rady hned vedle usnesení o zlevňovací akci, a přece se pánové tváří, jakoby ho neviděli. Omezil se už úplně dovoz vepřů a dobytka vůbec a to v takové míře, že uzenáři a řezníci ohlásili zvýšení ceny nejildivější potrawy, vurtů a párků. Jen šťastným zásahem ministerstva zásobování, které si vymohlo v devisové ústředně větší dovoz bagounů, bylo toto zvýšení ceny odvráceno. Ale co bude po zřízení syndikátu? Bude se jednoduše opakovat historie s obilím. Ceny dobytka budou umělým zásahem syndikátu zvýšeny, a nutně nastane i zdražení pro konsum.

Je to začarovaný kruh, a není možné věřit, že by si vláda toho nebyla vědoma. S usnesením o zlevňovací akci šlo patrně jen a jen o populární gesto a o uchlácholení státních zaměstnanců. Za jisté snížení platů se jim slíbil nejistý pokles ceny životních potřeb. Slíbilo se vědomě něco, co se nedá uskutečnit, zvláště ne při nedostatku dobré vůle a při zdražovací politice, která se musí provádět s ohledu na zemědělce. Snad se tím mělo také předejít výtece, že vláda byla povinna zlevňovací akci provádět už nejméně před rokem a ne teď, kdy není naděje na její uskutečnění.

Byla to krátce jedna z drobných neupřímností, za jaké se vlády rády schovávají. Děláná nálady místo činů. Doba je však taková, že v ní nevyhraje nikdo, kdo dělá jen náladu a sliby do prázdna, jejichž lichost se brzy objeví. Nová vláda, která se už chystá zasednout do svých křesel, měla by vědět, co doba vyžaduje a kde chybila vláda stará. Bylo by nejvýš na čase, aby nový ministerský předseda dal v zasedací síni ministerské rady vyvěsit hodně velkou ceduli s tímto nápisem: Žádné neuskutečnitelné sliby! Sobě i lidu pravdu mluvíme! — an

Co dělá nejvyšší kontrolní úřad?

Večerní „České Slovo“ uveřejnilo dne 11. t. m. článek nadešlý „Co dělá prezident nejvyššího kontrolního úřadu.“ I v jiných listech v poslední době se obrací pozornost na nejvyšší ten úřad, jenž by podle názoru většiny měl trestat a pronásledovat všechny viníky, kteří způsobili povážlivou tíseň státní pokladny a nejen to, jenž by nyní měl vlastně býti potrestán sám za to, že nezabránil rozhazovačům státních peněz. Vždyť nejvyšší účetní kontrolní úřad jest zde, jak přemnozí soudí, k tomu, aby hlídal státní finance a bránil všem nehorázným útokům na státní pokladnu!

Bude záhodno si trochu blíže povšimnouti tohoto vysokého úřadu a osvětlit nezasvěceným jeho činnost. Nebudeme zde probírat všechny paragrafy zákona, jímž byl nejvyšší účetní kontrolní úřad zřízen, chceme jen probírat možnosti dané mu zákonem ku provádění přímé kontroly.

N. ú. k. úřadu jest paragrafem 5 zákona dáno právo dozírat na účty státních úřadů a závodů i na účty nadací a fondů, ústavů a společností, kterým stát peníze dává anebo, jež svými orgány spravuje. Nuže tedy proč nezabránil úřad různým neporádkům, když má právo tak rozsáhlé kontroly?

Odpověď dá nám následující paragraf. Ten ukládá n. ú. k. úřadu povinnost zvláště zkoumat, spočívají-li příjmy a výdaje na zákonných ustanoveních anebo smlouvách, jsou-li řádně poukázány a zúčtovány a bylo-li při nařízeních, týkajících se státního jmění, jednáno hospodárně. A nyní pozor! Dejme tomu, že některé ministerstvo hodlá provést stavbu nebo koupiti třeba — také se o tom v poslední době mnoho mluví — luxusní automobil. N. ú. k. úřad se dejme tomu o tomto ustanovení kroku doví. Teď by podle názoru nezasvěcených také měl zakročiti. Bohužel této moci nemá, neboť on může zkoumatí zákonitost a zejména hospodárnost výdaje teprve tehdy, když už byl konkretisován účtem. Slova „bylo-li jednáno“ jsou toho jasným důkazem.

Zákon předepsal také, jak má n. ú. k. úřad tuto dohlédací činnost prováděti, dav mu právo, vyžádati si od některého kontrolního úřadu účty a doklady anebo učiniti u něho „svými zřízenci na místě samém“ dohlídky. Avšak při nich zase není n. ú. k. úřad oprávněn zasáhnouti do jednání, jímž se připravuje nějaký výdaj. On může zkoumatí pouze účty, tedy zase zabýváti se pouze výsledky hospodářské činnosti kontrolované instituce. I když jest těmi účty rozuměti veškeré doklady, spisy atd., nevyplývá z toho právo zabrániti zlu v počátcích, nýbrž naopak. N. ú. k. úřad musí vyčkat, až zlo jest spácháno, pak si může prohlédnouti účty, sděliti nalezené vady příslušnému ústřednímu úřadu, který jest povinen vady odstraniti a o tom „učiniti n. ú. k. úřadu sdělení“. Že nejde zde jen o vady účetní, tedy spíše formální, jest jisto, jinak by přece zákon neopravňoval n. ú. k. úřad zkoumatí též hospodárnost výdaje a jeho zákonitost. Že lze dodatečně odstraniti některé účetnické vady, jest jasné. Jak by se však měla odstraniti nehospodárnost výdaje vyjádřeného již účtem a tedy hotového, o tom zákon nemluví.

Jest vše případ, kdy ještě před realizací výdaje se n. ú. k. úřad zúčastňuje jednání, a to když jde o výdaj ve státním rozpočtu neprelimovaný nebo o takový, jímž má býti povolený rozpočtový úvěr překročen anebo konečně jenž se má uhraditi z úvěru určeného jinému účelu nebo na jiné období. Úřady jsou v takovém případě povinny předložit spis n. ú. k. úřadu před vypravením. O námitkách, o které tento úřad dohodou s ústředním úřadem neodstraní, má rozhodnouti ministerská rada, již se musí předseda n. ú. k. úřadu zúčastniti. Jaké následky to má, nepředloží-li ústřední úřad n. ú. k. úřadu takový spis? Patrně žádné, neboť účtárna musí rozkazu svého úřadu k realizaci výdaje uposlechnouti a neuvějš se může o věci zmíniti v účetní závěrce.

Tak tedy vypadá úřad, po němž se tak často volá a na nějž se často a neprávem hubuje. Jeho předseda může se sice zúčastniti schůzí ministerské rady, pokud jedná o státním hospodářství, státním jmění a státním dluhu, avšak s hlasem pouze poradním. Ministerské radě se neukládá tedy povinnost předsedu n. ú. k. úřadu ke svým schůzím v těchto případech zváti.

Rozšířiti moc n. ú. k. úřadu i na kontrolu předběžnou, aby tak mohl zabrániti nehospodárnostem bohužel častým, bylo by prý zásahem do moci vládní. Ano, bylo by, avšak nutno říci, že by bylo zásahem velmi prospěšným. Dosavadní vlády hospodařily až dosud tak, že jistě každý občan a zejména roztrpčený poplatník by takovýto zásah naprosto schvaloval. Bohužel nedojde si k němu. Žádná vláda by si jistě právě v tomto směru svou moc dobrovolně neoklestila. Z.

Úřednická strana?

Čas od času objeví se mezi politickými projekty také myšlenka zvláštní úřednické strany. Soustavnými jejími propagátory jsou u nás političtí živnostníci, kteří, kdykoli se rozhodnou pro úřednictvo také něco udělat, dají mu dobrou radu, aby si založilo vlastní partaj. Jako vzor má tu sloužiti přirozeně strana živnostensko-obchodnicko-středostavovská. Také za nynější kampaně o platy státních zaměstnanců byl plán na zřízení úřednické strany přiveden na přetřes. Především ovšem zas politickými živnostníky, kteří po mírném radostném konstatování, že teď „došlo také na státní zaměstnance“ doporučili jim ve svém tisku i na schůzích, aby si vzali příklad a založili gážistickou stranu. Tahle rekomandace by sice mnoho nelákala, ale také mezi úřednictvem vyskytl se stejný nápad. Ne ovšem z uznání správnosti stavovské ideologie, kterou vyznávají političtí živnostníci, ale z rozhořčení, z toho h y p o d v e t ě politickým stranám, které by daly souhlas ke snížení platů. Úřednictvo by mělo — tak aspoň si to myslí hlasatelé nápadu — ukázat ostatním stranám, zač je toho loket, jak ony pochodí při volbách, když úřednictvo půjde svou vlastní cestou i v politice. Je to pár hlasů, které šíří ideu (lze-li tak říci) úřednické strany. Celek státního zaměstnanectva a také směrodatné kruhy odborářské v úřednictvu nesdílejí tento ná-

názor u vědomí, že největší síla stát. zaměstnanectva je právě v jeho kooperaci se stranami, v jeho účasti na jejich životě i činnosti. Byl by to také největší omyl, jehož by se úřednictvo mohlo dopustit, kdyby z touhy po odvetě rozhodlo se zakládat politickou stranu. Máme jich přece víc, než dost. Otázka hmotného postavení státních zaměstnanců by se tím také nevyřítila, ale spíše ještě zkomplikovala. Státní zaměstnanci dostali by se pak přímo do vod, ve kterých být nechťejí. Zdůrazňuje-li se dnes právě se strany státních zaměstnanců nezbytnost odpolitizovat veřejnou správu, pak založením vlastní strany by úřednictvo bylo stoprocentně zpolitizováno a popřelo by tak svůj základní požadavek, nehledíc ani k tomu, že po zkušenostech z minulosti je skoro více než jisté, že pokus o založení gázistické strany by žalostně ztroskotal. Má-li státní zaměstnanectvo co tvořit, pak jen to, aby využilo své posice k tomu, aby ze státní a veřejné správy zmizely zjevy, jež právem kritizuje a odmítá. To však lze daleko lépe vykonat pilnou a záměrnou odborovou prací, než příspěvkem k dalšímu rozrušování národních sil, jakým by nesporně bylo založení úřednické strany, nad to, když motivem by bylo jen rozčlenění. Jen ten, kdo chce státních zaměstnanců využít ke svým cílům (jež určitě nebudou shodné s jejich zájmy) může radit k utvoření gázistické strany. Úřednictvo má býti páteří státu; bude jí, podaří-li se mu vymýtit všechny politické vlivy, jež zasahují do jeho denní práce, nikoliv však, propadne-li jim samo a úplně. Jeho hmotné postavení závisí i od toho. — *ah.*

Zanedbaná povinnost?

Vojenští páni už hodně dlouho mluví o tom, že stálým snižováním rozpočtu ministerstva národní obrany se ohrožuje zdatnost armády. Bohužel mluví se tu pořád o kanonech, strojních puškách, výzbroji, výstroji, ale nemluví se o lidech. Nebude totiž jistě nikdo popírat, že hospodářská krize má zvláště nepříznivý vliv na armádu, pokud jde o chuť branců ke službě. Byla-li přesně služba za normálních poměrů nevitáným záhahem do existence mladých lidí, počítal-li každý při nástupu vojenské služby, kolik tím ztrácí pro své civilní postavení, je dnes často vojna pro mladého člověka existenční katastrofou. Není divu, že se nechce na vojnu, máme-li téměř jisté, že po skončení vojenské povinnosti se nejen nevrátíme na své dřívější místo v civilním povolání, nýbrž že vůbec žádného místa nenajdeme. To nejsou úvahy sebrané z oblaků, ale z tohoto světa a z případů, s nimiž se denně setkáváme na ulici. Skoro bez povšimnutí prošla oheň novinami zpráva:

„K pěšímu pluku 26 v Krupině na Slovensku narukoval v sobotu 1. října t. r. 20letý bráček František Konopa z Českých Budějovic, který je již pátým vojákem z jedné rodiny. Šestý voják z téže rodiny narukuje příštím rokem. Není bez zajímavosti, že dva vojáci z této rodiny jsou od skončení své vojenské povinnosti stále bez zaměstnání, ačkoliv měli před tím dobře vybudovanou existenci.“
Šest synů z jedné rodiny na vojně, dva z nich už ztratili existenci a jak to dopadne z druhýma dvěma, je velmi pochybné. Nenapadlo tu nikoho z vojenských pánů, že armáda by se měla starat v této kritické době nejen o výzbroj a výstroj, ale také o lidi? A především o lidi. Nemá vojenská správa k těmto lidem jisté mravní povinnosti? Kde jde o skutečnou nemožnost, aby takový vysloužilý voják se znovu uchýlil v občanském životě, mělo by se mu přece dostat podpory od vojenské správy za to, že jí osmnáct měsíců věnoval všechny své síly. Stát se tu stává dlužníkem a měl by si být této povinnosti vědom aspoň v takových vyjimečných případech, jaký je tu uveden. Kdyby se o tom v ministerstvu národní obrany zamysleli, snad by se našla cesta, kterou by se našla práce pro nezaměstnané-vysloužilce. Aspoň trochu dobré vůle by se mělo ukázat, aby se mladí lidé nedívali na vojenskou službu jako na existenční pohromu, ale jako na službu svému státu. — *an*

Radost z hakenkreuzlerů?

V řadě měst a míst v severozápadních Čechách při posledních obecních volbách silně získali němečtí národní socialisté, hakenkreuzleré. Vždy se tvrdí: hakenkreuzleré získávají na úkor německých sociálních demokratů. Jest to pravda, ale nutno dodat hned: jen z části. Ztráty sociální demokracie daleko nejsou tak velké, aby jediné ony mohly vysvětlit velké zisky hakenkreuzlerů. Jsou dokonce místa, kde německá sociální demokracie uhájila svoji mandátovou posici, v celku tedy mnoho neztratila, ale přes to hakenkreuzleré silně vzrostli. Kdybychom spočetli, o kolik hlasů přišla německá sociální demokracie, a spočetali si dále, kolik činí zisk hakenkreuzlerů, dospějeme k poznání, že daleko nemohou býti vykládány zisky hakenkreuzlerů jen ztrátami německé sociální demokracie. Ale

na české pravici panuje velká radost: němečtí sociální demokraté ztrácejí; strana tak málo milovaného Čecha ztrácí! Hakenkreuzleré těší se přízni české politické pravice, neboť jsou to chlapci, kteří berou hlasy německým sociálním demokratům. Tatiž pravice, které při procesu Volkssportu líčila hakenkreuzlery v tak temných barvách, se najednou s nimi smiřuje: vždyť ubírají hlasy straně dra Čecha!

Menší radost z volebních úspěchů hakenkreuzlerů má německá politická pravice, druhé německé opoziční strany. Měly by sice radost, že hakenkreuzleré berou německým sociálním demokratům hlasy, kdyby to ovšem byla pravda na 100%. Situace jest však taková, že hakenkreuzleré relativně daleko více jdou si pro své hlasy do ostatních německých opozičních stran, hlavně k německým nacionálům, ač i němečtí křesť. sociálové jsou dosti potřezeni. Pokud jest postížen mniškou hakenkreuzlerství Svaz německých zemědělců, nelze říci, poněvadž tu není výsledků voleb z vesnic; možno však říci, že Svaz německých zemědělců z této strany se mnoho nemusí obávat. Kdyby hakenkreuzleré rostli jen na úkor německých sociálních demokratů, těch nemilovaných marxistů, které na německé straně při každé příležitosti vyhazují z národa, aby česká pravice dělala z dra Čecha největšího šovinistu, byly by německé pravice strany spokojeny. Ale vzrůst hakenkreuzlerů z velké části jest jen přesunem v německé opoziční. Vymírají němečtí nacionálové a na jejich místo přicházejí a nastupují hakenkreuzleré. Místy jsou němečtí nacionálové zcela decimováni, zatím co sociální demokracie jest jen oslabována. Na situaci se celkem mnoho nemění: měli-li jsme kdysi více německých nacionálů a méně hakenkreuzlerů, máme dnes rostoucí hakenkreuzlery vedle skomírajících německých nacionálů. Vyměnily se dvě strany radikální německé opoziční. Vyměnily se jen osoby a strany. To jest hlavní rys, který provází volební úspěchy hakenkreuzlerů. Německá sociální demokracie ovšem nepřijemně cítí svoje ztráty. Jsou z části vysvětlitelné hospodářskou krizí, která na německé kraje průmyslové doléhá silněji, než na mnohé české kraje, ale ztráty nejdou jí tak do srdce, jako na př. něm. nacionálům.

Česká pravice má radost z hakenkreuzlerů, kteří — jak si pravice říká — berou hlasy německým sociálním demokratům. O velkém státnictví politické pravice to nesvědčí. Komu rozumnému může u nás záležeti na tom, aby byly oslabovány německé vládní strany a aby rostla hakenkreuzlerská strana? Komu rozumnému může záležet na tom, aby byla podkopávána půda pod nohama německé vládní straně, aby se na koně dostala německá ostře opoziční strana? Zdá se, že v politické pravici jsou mnozí, které protisocialistická zaujatost připravila o možnost klidného pohledu na věci, jak jsou, a jak by měly být. Politická pravice jest velmi nedůsledná: vypočítala — při procesu Volkssportu hříchy hakenkreuzlerů, aby jim jindy tiše klepala na ramena říkajíc: mládenci, číňte se, jen těm německým sociálním demokratům seberte ještě více hlasů. Ministr Spina se jednou upřímně vyzpovídal, že s ministrem Czechem má daleko těžší práci, než z Mayr-Hartingem. Jest také pravda, že Czech není miláčkem politické české pravice, a je to přirozeno. Ale jest politickou zvráceností mít radost z růstu hakenkreuzlerství u nás, jen proto, že by to mohlo potřeřit Čecha. *V. Gutwirth.*

Konvertovat či nekonvertovat?

V poslední době čteme stále ujišťování denních listů, že vláda své dluhy konvertovat nehodlá. Zdá se mi, že toto ujišťování jest netaktické a pobuřující. Netaktické proto, že tomu nikdo nevěří. Vždyť do nedávna nás ujišťovaly denní listy, že vláda na platy státních zaměstnanců nehodlá sáhnout a přece jest opak toho pravdou. Dále, protože dříve nebo později k tomu musí dojít. Pobuřující, protože v době, kdy se ubírá platy těm, kteří špatně jsou placeni a celý svůj plat spotřebují na obživu, najednou se ujišťuje, že těm, kteří mají telik, že mohou státu půjčit se nadále budou vyplácet velká procenta úroků. Zda nemusí toho malého člověka napadnout, že jen proto se mu bere mzda zasloužená, aby lidé bohatí mohli míti velké zisky ze svých uložených kapitálů? Český člověk jest rád ochoten přinášet oběti, když jest to naprosto nutno, ale když vidí, že se jeho peněz používá k udržení vysávajícího kapitalismu, pak vidí, že oběti jím přinesené neprospejí celku, nýbrž jej ochudí. Jak se nemá bouřit? Naríká se na špatnou berní morálku. Jest špatná, ale nejen u poplatníků, nýbrž i u úřadů samých. Jest sotva uvěřitelné, že jednotliví berní úředníci, kteří vidí tu poušť, musí se dovolávat ochrany proti vlivům intervenujících politiků, aby mohli konati svou povinnost bez nátlaku protizákonného. Zda není povinností státních návladních, aby zakročili při tak zřejmém porušování právního stavu? Jestliže po té strán-

ce neucíní se náprava, nebude ani ta miliarda získaná snížením platů státních zaměstnanců, než soustem hozeným do nenasytného chřtánu vyssavačů státu.

Má-li kdo mfti levný kapitál, jest to stát a proto konverse státních dluhů tak, jak jí učinila Anglie, jest nutností. Ve Francii bylo to snížení již příliš nízké a jen Anglie nám může býti vzorem. Uvažme následující: Člověk, jenž půjčuje peníze, jich nepotřebuje, aspoň v tu chvíli jich nepotřebuje. Kdyby jich potřeboval, nemohl by jich půjčiti. Půjčují se tedy vždy peníze volné, které by jinak uschovány neměly pro národní hospodářství nijaké ceny. Úroky platí pak člověk, který buď s těmi penězi udělal obchod a v tom případě jest spravedlivě, aby za to půjčení zaplatil odměnou úrokem. V tom případě, že měl velký zisk, může platiti i vysoký úrok. Z toho následuje, že vysoká míra úroková jest ospravedlitelná pouze v době vysoké konjunktury. Jestliže však si někdo dluží jen na své denní potřeby, pak jest vysoký úrok, ba úrok vůbec, anomalií a sociální nespravedlivostí, neboť pak člověk, který má tak málo, že nemá žádných přebytků, jest poplacen člověku, který má tolik, že mu přebývá a že může půjčovat. V době nízké konjunktury jest vysoký úrok zřízením nemravným a stát jest povolán, aby mocí zákona tento nesprávný poměr zrušil. Jestliže však jsou vykonavatelé moci státní v moci peněžníků, kteří v době chabé konjunktury nechťi připustiti snížení úrokové míry, jest stav tak desolátní, že musí skončit hospodářským zřícením. V tom stavu jsme nyní. My vidíme, jak se peněžní ústavy brání snížení úrokové míry a tam, kde jí snižují, snižují úrokovou míru z vkladů a nikoli ze zá půjček, ač přece jde hlavně o snížení úroků z peněz vydlužených a nikoli z peněz bankám svěřených, protože banky beztoho nadměrně zvětšily rozdíl mezi oběma druhy peněz, aby shrabovaly velké zisky. To, co činí banky nyní, jest jen zvětšování hospodářských nesnází.

V Anglii to dobře pochopili a vrátili se k dobám, kdy „Bank of England“ bývala při nejnižší úrokové míře 11/2% neiiistějším ústavem na světě, takže všichni monarchové tam měli uloženy své poklady. Anglie chce vrátiti svět k dobám hospodářské jistoty a chce přerušiti poválečné hazardérství. Francie následuje jejího příkladu. My ovšem jsme příliš nad to povznešeni. U nás se ujišťuje, že konverse nebude, aby se jen nepobourili lidé s penězi. Chudákům, úředníkům a dělníkům se snižují mzdy. A to nemá vésti k nespokojenosti? Již i v Rusku chápou, že není možno takto dále hospodařit a slibují, že druhá pětiletka se přestane starat o mezinárodní prestiž a postará se o zásobování vlastního lidu. Jen u nás toho pochopení není. Cizí devisy, cizí valuty, to vše leží na srdci našich národních hospodářů, ale možnost života našeho malého člověka jest jim cizí. A přece nutno povážiti, že když budeme mít své domácí hospodářství v pořádku, když nebude u nás nepokojů, bude si nás cizina více vážit, než když máme sebe více cizích valut ve svých pokladnách. Tedy konvertovat, čím dříve tím lépe! Dr. A. Sommer-Batěk.

Švýcaření rozhlasu?

Náš rozhlas, „Radiojournal“, byl v poslední době předmětem útoků pro své německé relace a pro dva nebo tři německé přenosy. Politická pravice, vedená tentokráte „Poledním listem“, mluvila o „švýcaření“ rozhlasu. Pozadí věci ovšem bylo jasné; za věci stál „Říšský svaz posluchačů a přátel rozhlasu“, za jehož vlasteneckým štítem se skrýval českoněmecký Svaz radioobchodníků. — Tito posluchači rozhlasu, kteří poskakují, když v rozhlase slyší německé slovo, jistě poslouchali reportáž ze slavnosti vysvěcení čsl. legionářského hřbitova i odhalení pomníku čsl. legionářům v Cernay. — Francouzský rozhlas uvedl své vysílání nejprve francouzsky a pak — německy. Jest to přirozeno. Jedná se o stanici, která má i německé posluchače. A proto před projevy našeho ministra zahraničních věcí, presidenta francouzské republiky a předsedy francouzské vlády padlo několik úvodních slov německých. Při tom nelze tvrdit, že by Francouzové měli Němce rádi. Ale proto ještě nepovažují za národní zradu německá slova ve francouzském rozhlase.

Šetřit?

V. G.

Po léta se u nás vykládá o nutnosti šetření ve státní správě, a nakonec rovnováha státního rozpočtu má býti zachraňována snížením platů státních zaměstnanců. Ti se přirozeně brání a jejich roztrpčení je velmi oprávněno. Kdo mohl a může býti lépe svědkem nešetření ve státní správě, než právě státní zaměstnanci? Proto musí v něm vzniknouti roztrpčení, když viděl — a ještě dnes vidí — jak se ve státní správě nešetří, aby se dospělo k šetření na státních zaměstnancích jako k jedinému východisku.

Všechny politické strany se překonávaly v dokazování, že

je nutno šetřit. Ale výsledek tohoto soutěžení rovnal se prakticky nule. To proto, že každá politická strana doporučovala, aby se šetřilo u souseda. Agrárníci byli ochotni šetřiti v sociální péči, byli ochotni šetřiti v nemocenských pokladnách, byli ochotni zrušiti ministerstvo zásobování; socialistické strany zase byly ochotny šetřiti v ministerstvu zemědělství, na jeho subvencích, při stavbě zemědělských škol, museí, při subvencích zemědělských rad. Národní demokracie, účinně podporovaná a popoháněná Jirřim Strěbrným, chtěla šetřit v ministerstvu zahraničních věcí, v jeho propagačních fondech, v počtu legací atd., a velmi se zlobila, když jí někdo řekl, že by se mohlo šetřit i v ministerstvu obchodu. Němečtí nacionálové chtěli začít se šetřením v ministerstvu národní obrany a v ministerstvu zahraničí. Atd. Každý chtěl šetřiti, ale — u toho druhého. Výsledkem toho bylo, že veřejné mínění získalo obraz, jak se nešetří, aniž vidělo, že v některém koutě se již kloudně se šetřením začalo; dalo se získat i pro nesprávné názory; tak na př. se silně přeceňuje finanční efekt ev. sloučení nebo zrušení některých ministerstev. — Na této věci — kdyby nebyla počátkem prosvincové reorganizace státní administrativy, by se mnoho neušetřilo, neboť agenda by tu zůstala, a musila by být někým obstarávána. Klidně by mohlo býti zrušeno ministerstvo unifikací, a také ministerstvo zásobování má jen tehdy raison d'être jako samostatný resort, bude-li ministerstvem spotřeby s rozšířenou pravomocí, kterou by mohlo účinně zasáhnouti do toho, jak se tvoří ceny. Jinak, při dnešní povaze jeho agendy může býti tato agenda přenesena — za určitých kautel — na jiné veřejné orgány.

Léta se mluvilo o nutnosti šetření, ale pro skutečné šetření se mnoho neudělalo. Parlament tu selhával na celé čáře; parlament měl svrchované právo povolovat rozpočet tak, jak jej stát skutečně potřebuje; jeho právem a povinností bylo považovat návrh rozpočtu za návrh, který musí podrobiti důkladné revizi od položky k položce, zkoumaje, je-li skutečně potřebná. Ale parlament schvaloval rozpočet tak, jak mu byl předložen. A odvážil-li se někdo otevřeného slova, byl kacéřován. — Vzpomínám si jen na posl. Macka, jak se dotkl rozpočtu a hospodaření Národního a některých školských otázek; páchl do vosího hnízda a dostal co proto. Také Engliš se zmínil o zbytečném luxusu ve stavbě škol, i menšinových. I on dostal co proto a vlastenci a menšináři dali Engliši skoro do klatby; nepřesvědčili ovšem rozumné lidi o tom, že Engliš v této věci neměl pravdu. Pro menšinové školy se staví hotové paláce a na př. o školy v Praze je postaráno hůře než na vesnici.

Parlament v těchto věcech neudělal ani pořádek ve svých vlastních řadách. Jsou v něm lidé, kteří berou poslancký plat i když v jejich kapse je poměrně malým příplatkem k jejich vysokým příjmům; jsou poslanci mající dvojit, trojit příjem; parlament se nepostaral o to, aby zmizel senát, v celku zbytečný; zbytečně rozmnožil počet místopředsedů; poslanci a senátoři chodili a říkali, že je potřeba šetřit. U sebe nezačali.

Jsou lidé, kteří věří, že by mohla pomoci úsporná a kontrolní komise. Ne. Nepomůže. Je to jedině parlament, který nově bude rozpočet a který může šetřit. Nechce-li a nedovede-li šetřit, pak tu nepomůže žádná úsporná komise. Či rozpočet by ta úsporná komise škrtala? Rozpočet parlamentu, který jej schválil a který úspornou komisí by zvolil. S této strany — úsporné komise — náprava nevezjde. To je zbytečné vzbuzování marných nadějí.

Je potřeba začít zdola. Provést malou paralelu mezi tím, jak hospodaří dobrá rodina a stát. Kdyby rodina hospodařila tak jako stát, byla by to rodina, na kterou by se prstem ukazovalo jako na rodinu nehospodářnou a marnotratnou. Bvla by to rodina, která nemá do čeho obléci děti, ale kupuje jim cukroví. Bvla by to rodina, která nemá doma kus chleba, ale před lidmi vystupuje jako rodina zámožná. Rozumná rodina se zařizuje podle toho, co má. Kupuje si nejnútnejší zařízení, dbá, aby členové rodiny dostali nejprve to, čeho nutně potřebují. Teprve když zbývá, pořízují se věci méně potřebné, byť jinak užitečné. Každá rozumná rodina má svůj plán. Stát ho nemá.

Tím se stává, že stát v mnohém žije nad poměry. Staví zbytečné paláce, školy, udílí zbytečné subvence, subvence na věci, na které bychom mohli léta dobře čekat. Každá z těchto žádostí má své přímluvčí, svoji politickou stranu. Pan volič si navykl pohodlí a žádná z politických stran si ho nechce rozložit. — Nezaměstnaní dostávají 10—20 Kč týdně; celá péče o mládež je odybta několika mil. Kč, jichž počet neodpovídá tomu mluvení o významu zdravé mládeže. Na jiné věci prozatím zcela nepotřebné se dávají celé desítky milionů. Na poštovním úřadě nenajdete kloudné pero; stavějí se však paláce, v nichž jsou nespokojení, špatně placení úředníci, kteří vědí, že se stavělo jen proto, aby stavba byla co nejnákladnější.

To všechno v prvé řadě cítí státní zaměstnanci a proto je jim tak těžká oběť, která se na nich žádá. Jejich šatem mají být záplatovány díry, které nadělal někdo jiný. V. G.

Menšiny

„Hraničář“, orgán Národní jednoty severočeské, zaútočil na ministra školství a národní osvěty, Dr. Déreera, způsobem, který vyvolal odpor nejen v řadách sociální demokracie, ale i v řadách Národní jednoty Severočeské. Není to první případ. Celý „Hraničář“ je psán způsobem, který najde sice odezvu a pochvalu u fašistů a národních demokratů, ale který je s to poškodit celou menšinovou práci. „Hraničář“ od let snáší jen argumenty proti českým a německým sociálním demokratům; šetří však ty, kteří jsou na pravici a kterým by bylo možno prokázat, jak poškozují české lidi v menšinách. Kdy na př. si dovolil „Hraničář“ kritiku národních demokratů nebo jiných pravicových stran? Kdy „Hraničář“ si dovolil kritiku Živnostenské banky, v jejímž koncernu v severních Čechách jsou podniky, které zaměstnávají Němce zdejší i říšské? — Kdo čte „Hraničáře“, řekne si, že tento orgán je velmi zbytečný. Na potírání socialistů a Hradu jsou tu jiné orgány, a mohou to dělat otevřeněji, než „Hraničář“, který při všech svých útocích chce zachovati zdání menšinářské neutrality. Při tom „Hraničář“ sám dokumentuje materiální chudobu a prázdnotu celé té péče o menšiny. V Praze jsou lidé, kteří věří, že menšinový problém se rozřeší posláním starých šatů a ponožek do menšin; domnívají se, že pro menšiny stačí staré knihy a několik jablek k vánočům; v Praze se na ně sbírá po hospodách, sbírá se na ně staniol, staré známky a jiné jinak nepotřebné věci. Pořádají se menšinové čaje a jiné podniky. Ale situace se změní, když horníci na severu chtějí větší kus chleba. V tom okamžiku přestanou být těmi českými lidmi, kteří stojí na horké půdě; jsou najednou socialisty a s těmi se nemluví. „Hraničář“ je důkazem, jak naše t. zv. péče o menšiny je přeplněna šovinismem, názorem, že s menšinami se má jednat jako se žebráky, kteří musejí být vděční za kus šatu. Takováto „péče“ ve skutečnosti menšinám nic nedá; je však s to diskreditovati menšinovou péči. V. G.

roztočení kol nezávisí jen na nás, musíme se rozhodnout pro jakýsi kompromis mezi oběma zásadními hledisky. Právě proto chceme upozornit, že se pro oživení hospodářství stalo u nás dosud pramálo a obáváme se, že v nynější diskusi o platech státních zaměstnanců a vyrovnání rozpočtového schodku se na to ostatní — daleko důležitější — zcela zapomene.

Je stále třeba vycházeti z úvahy, že Československo je téměř jednou plnou třetinou své národní výroby, a to zemědělské právě tak jako průmyslové, odkázáno na zahraniční trhy. Soutěž na těchto trzích, až se jednou otevrou hranice, bude možná jen tomu, kdo z boží při nejmenším stejné kvality bude prodávat i levněji. Necháme-li stranou otázku kvality a chceme-li věřit, že v této věci dovedeme cizímu výrobku soutěžit, soustřeďuje se náš zřetel na otázku ceny. Musíme si konečně uvědomiti, že dumpingovou politiku nemůže na trvalo dělat stát s tak velkým exportním zájmem a s tak malým vnitřním trhem. Jestliže připadá na jednu jednotku, exportovanou ze Spoj. států, devět jednotek pro domácí trh, pak je pochopitelné, že těchto devět může hradit cenovou ztrátu u exportované jednotky. Ale není to možné u nás, kde jedna exportní jednotka připadá na dvě jednotky domácího trhu. Nezbyvá tedy, než dát našemu hospodářství takové výrobní podmínky, aby cenová kalkulace umožňovala i v exportu soutěž s cizinou.

Srovnáme-li však

v ý r o b n í p o d m í n k y

u nás a v nejdůležitějších konkurenčních státech, docházíme k závěru, který je zvláště nepříznivý, jestliže počítáme na jaře s obratem světové konjunktury. Hlavními složkami výrobních nákladů jsou mzdy, úrokové sazby, ceny surovin a veřejné dávky. Podívejme se na tyto složky poněkud blíže, pokud je ovšem srovnání vůbec možné. Tak na příklad u mezd není již dosti dobře možné, protože mzdy jsou v přímé souvislosti s životními náklady. Je proto lépe na místo mezd všimnouti si těchto životních nákladů a to nikoli jejich absolutní výše — neboť také zde není srovnání dobře možné proto, že každý národ žije svým zvláštním způsobem — nýbrž o kolik se snížily od roku 1929, kdy byly ve všech zemích nejvyšší. Vezmeme-li na potaz mezinárodní index životních nákladů, dostáváme tento zajímavý obraz:

	1929	1932 (červen)	Pokles v %
Československo	761	682	10
Německo	154	121	22
Maďarsko	117	99	15
Velká Britanie	164	142	14
Rakousko	111	109	2
Švýcarský	161	139	14
Belgie	220	180	20
Francie	113	109	5
Spojené státy	100	79	20
Italie	149	129	19

Toto srovnání nám ukazuje, že jsme velmi pozadu za ostatními průmyslovými státy, pokud jde o zlevňování a že tudíž volání po velké zlevňovací akci v maloobchodu mělo a má svoje oprávnění. Jedině v Rakousku jsou poměry horší, ale nesmíme zapomenout, že zde se projevuje znehodnocení šilinku, které nám skutečný pokles skresluje, tak jako tomu je v Anglii, kde čtrnáctiprocentní snížení životních nákladů neudává jejich skutečný pokles, který je da-

národní hospodář

Jiří Hejda:

A co národní hospodářství?

Všechny hospodářské úvahy se soustředily v poslední době, ať již byly vedeny v tisku, mezi stranami nebo ve vládě, na jedinou otázku sjednání rozpočtové rovnováhy a úhrady běžného schodku. Pokud se co dovídáme o úmyslech vlády a ministra financí, zjišťujeme opět jen snahu uvést rozpočet do rovnováhy. O národním hospodářství se zatím vůbec nemluví. Je sice pochopitelné, že tato otázka stojí na prvním místě svojí naléhavostí, ale obáváme se, aby se pro tento okamžitý problém nezapomnělo na věc daleko důležitější, na hospodářský celek, který rovnováhou rozpočtu nebude ještě postaven na ony zdravé základy, které by dávaly záruku uspokojivého vývoje. A to se nám zdá být potřebnější než sama rozpočtová rovnováha.

Upozornili jsme již dříve na těchto místech, že je možno dívat se na rozpočet státu s dvojího hlediska, buď s hlediska fiskálního, nebo národního hospodářského. V prvním případě vycházíme z úvahy, že je především a bezpodmínečně třeba uvést do pořádku státní finance, ať to stojí zemědělství, výrobu a obchod cokoli, s druhého hlediska posuzujeme však především

z á j e m v ý r o b y

a pravíme si, že dáme-li možnost vyráběti a prodávati, roztočíme-li kola továren, zvýšíme také onen zdroj, z něhož stát čerpá svoje příjmy a uvedeme tak státní finance do pořádku nepřímou. Za dnešní situace, kdy

leko větší. Případ francouzský pak je pozoruhodný potud, že může býti uveden v souvislost s obrovským vzestupem zásob monetárního zlata. Nejvíce se nás dotýká pokles životních nákladů v Německu, v Belgii, Spojených státech, v Anglii a Švýcarsku, neboť to jsou největší konkurenti našeho exportu. Jestliže vidíme, že v Německu poklesly životní náklady o 22% a to jsou ještě data za červen, od kteréžto doby byl zaznamenán další pokles, pak chápeme, že Brüning i Papen mohli snižovat mzdy a že tyto nové, snížené mzdy jsou stále ještě nad úrovní mezd našich. Československo, které bylo kdysi nejlevnější zemí Evropy (spolu s Belgií), stává se znenáhla zemí drahou, což je také pro další vývoj cizineckého ruchu velmi povážlivé.

Mluvit o výši

úrokových sazeb,

resp. o drahotě peněz není snad třeba zvláště obšírně, protože jsme o těchto věcech psali zde již několikrát. Náprava, která až dosud byla sjednána, je bohužel pranepatrná. V Československu jsou — nehledíme-li k zkrachovaným státům střední a jihovýchodní Evropy — nejdražší peníze. Zatím co denní peníze stojí v Amsterdamu $\frac{1}{4}\%$, v Londýně $\frac{1}{4}$ —1%, v New Yorku 2% a v Německu 4—5 $\frac{1}{2}\%$, jsou u nás, pokud vůbec přicházejí v úvahu, za 5—7%. Tříměsíční obchodní směnka stojí v Amsterdamu $\frac{1}{2}\%$, v New Yorku $1\frac{3}{4}$ —2%, v Londýně 2—3%, v Německu 5%, u nás průměrně 6—7% (incl. provise) a jen primissima směnky jsou za 5%, k čemuž ovšem přijde ještě provise. Je-li obchodní úvěr drahý, je kontokorentní úvěr nejen šlechetně drahý, ale téměř nedosažitelný. Tyto poměry se nezmění, dokud se nevrátí důvěra v hospodářství a důvěra se nevrátí, dokud veřejnost nenabude pevného přesvědčení, že vláda má konkrétní hospodářský program, který také chce provádět.

Jaké jsou však

ceny surovin?

Hledíme-li k vývoji velkoobchodních indexů, pozorujeme, že není v Československu nikterak příznivý, neboť od ledna 1929 do června 1930 poklesl okrouhle o 30%, zatím co v Belgii se snížil o 40%, ve Francii o 37%, v Itálii o 36%, ve Spojených státech o 33%, ve Švýcarsku o 32%, v Německu stejně jako u nás o 30%, v Anglii pak o 29% — ale zde je nutno vzít v úvahu korekturu snížené kupní síly libry. Méně příznivá je také naše situace, hledíme-li k vývoji cen nejdůležitějších průmyslových surovin. Vedle Německa je v Československu nejvíce kartelů, ale na rozdíl od Německa se u nás ještě vláda vážně nepokusila prolomit vázané kartelové ceny, což se v Německu stalo již několikrát. Proto se cena slevárenského železa pohybuje od roku 1928 na nezměněné výši 65 Kč za 100 kg, zatím co německá cena se snížila s 83.91 Mk za 1000 kg v roce 1930 na 69 Mk v březnu 1932, cena belgická, která v roce 1929 činila 615 frs za tunu, klesla na 360 frs, cena francouzská se 473 na 245 frs, cena anglická s £ 3—10—3 na £ 2—18—6 a cena americká s 19.99 dol. na 17.36 dol. Železo je základ každé průmyslové výroby, je to v době betonových staveb nejdůležitější konstrukční prvek. Jsme-li již u staveb, je dobře všimnouti si také cementu, jehož cena zůstala u nás až do poslední doby téměř nezměněna a teprve nyní v důsledku nadprodukce a malé spotřeby počíná se drobit. A ke stavebám patří ještě tabulové sklo, jehož ceny zůstaly u nás rovněž téměř beze změny — neboť to, co kdysi slevili výrobci,

zůstalo ve stejně zkartelovaném velkoobchodu. Podobně smutnou kapitolou je uhlí. Jeho ceny jsou diktovány kartely, které spravuje tuhá organizace za účasti státu. Že nadiktovaná cena je nemravňavá, toho nejlepším důkazem je postup vůči železničním Č. S. D., které jsou největším spotřebitelem uhlí, žádaly kartel, aby byly pro jejich potřebu sníženy ceny. Dostalo se jim nevlídné odpovědi od samotných státních dolů, ale pak začala novinářská kampaň, ze které bylo zřejmé, že by bylo lze velmi snadno změnit kartely na státní uhelný monopol prodejní — a ejhle, náhle tu byla ochota a ceny uhlí byly pro železnice sníženy o 10%.

Všude ve světě klesly ceny uhlí velmi podstatně. Nejen to, nízké železniční tarify (které jsou u nás v průměru vyšší asi o 30%), umožňují průmyslu odebírat tuto nejdůležitější pohonnou látku za podmínek neporovnatelně příznivějších než je tomu u nás.

Je nemožné vyčíslit konečné zatížení výroby

veřejnými dávkami,

protože každá země má svůj zvláštní daňový systém a zatížení se také mění s druhem a velikostí výroby. Fakt je, že máme administrativu, ať již jde o státní nebo samosprávnou, daleko větší než je tomu v jiných zemích. Máme rekordní počet ministerstev, máme řadu úřadů, které jsou postaveny téměř ministerstvu na roveň, zbrojíme nejsilněji ze středoevropských států, máme školství zcela přepychové (na 14 milionů obyvatelů čtyři university a čtyři techniky, nevyzpytatelně složitou síť zemědělského školství), což vše stojí velké peníze. Při tom nám naše administrativa neproказuje ony cenné služby, které skýtá občanovi německému nebo anglickému, ve většině případů je naopak brzdo u podnikání svojí těžkopádností, projevující se i při vyřízení zcela jednoduchého případu.

Z tohoto nástinu je patrné, že výrobní podmínky nejsou u nás nikterak příznivé, nejsou rozhodně tak příznivé jako v oněch zemích, s nimiž budeme na světových trzích soutěžit. Nadto postrádáme oně silné vzpruhy, která dnes je hybnou silou hospodářství anglického, amerického a německého — důvěry. Obnovit důvěru nelze ovšem zákonem, ale také ne plamennými řečmi ministrů a politiků. Důvěra se však také nevrátí sama, nezmění-li se dnešní poměry. Pro důvěru se tedy něco musí učinit. Co lze dělat v takovém případě, ukazují nám příklady oněch zemí, v nichž se důvěra obyvatelstva v další vývoj vrátila.

To byla nejprve Amerika, která od podzimu minulého roku učinila řadu finančních a hospodářských opatření, jimiž nejenže dala americké výrobě hmata-telné podněty ve formě rozšířených úvěrů, nýbrž také přesvědčila americké obyvatelstvo, že se proti krizi něco dělá. Po dlouhém jednání parlamentním byl přijat v únoru letošního roku Glass-Steagall Bill, jímž se rozšiřovaly úvěrové možnosti a Borahův dodatek k tomuto zákonu, kterým byl umožněn větší výdej bankovek federálním bankám. Zároveň za pomoci Reconstruction Finance Corporation byla zajištěna likvidita bank, vytvořeny předpoklady pro jejich případnou sanaci a umožněno tak peněžním ústavům přikročit opět k financování výroby. V červenci přijat konečně Wagner-Garner Bill, kterým se rozvíjí široké schema opatření práce nezaměstnaným. V celku znamenala všechna tato

literatura a umění

František Kubka:

Stařec Gorkij

(Portrety ruských spisovatelů.)

opatření nových 2.122 mil. dolarů, jichž se dostalo americkému hospodářství. Ruku v ruce s technickým provedením tohoto plánu šla jeho mravní podpora. Američanům vtoukaly statisíce žurnálů denně do hlavy, že nyní už je konec mizerie a že se vrátí lepší doby.

Anglické poměry byly v létě 1931 krajně neutešené. Platební bilance hrozila velkým pasivem, libra byla ve vleku dolaru a franku, nezaměstnanost vzrůstala. Tehdy se odhodlal MacDonald k velkému kroku, kterým obětoval svoji stranickou kariéru národu. Opuštění zlatého standardu a v zápětí na to vypsaní nových voleb, při kterých zvítězila národní vláda — ve skutečnosti ovšem to byli konservativci — byly kroky opravdové odvahy a široké koncepce. Stejně odvážný byl v Anglii návrat k celní ochraně, který zlikvidoval politiku téměř jednoho století. Ale tyto velké oběti nezůstaly bez úspěchu. Anglie je dnes nejdůvěřivější zemí světa, při 30% poklesu kupní síly libry stouply ceny jen nepatrně (asi o 8—10%), takže se životní náklady snížily velmi podstatně, nezaměstnanost sice nepoklesla, naopak je vykázán ještě další vzestup, ale neobyčejně volný peněžní trh, jehož plynulost je v anglické historii zcela bezpříkladná, ukazuje, že Anglie věří pevně na novou konjunkturu.

Konečně Německo, kde houževnatě připravoval Brüning lepší podmínky hospodářského vývoje a kde Papen přišel s plánem snad až poněkud příliš duchaupným, než aby mohl klapat přesně tak, jak si to jeho autoři představují. Ale i když tento plán má svoje kazy a je zatím jen pozoruhodným experimentem, je to plán, německý národ, který se s ním do všech podrobností mohl seznámit, vidí, že jeho vláda něco chce a vidí také, co chce. Také v Německu se vrací důvěra, peněžní ústavy po pronikavém reorganizačním zásahu do jejich struktury jsou na cestě k úplnému zotavení, německé hospodářství pracuje za daleko příznivějších podmínek, než jaké mělo ještě letos na jaře.

A jak je tomu u nás? Kde je u nás plán, jak uvést výrobu v pohyb?

Vždyť to není tak krkolomně nesnadné. Není třeba žádných geniálních konstrukcí, protože hospodářství daleko lépe chodí vyšlapanými cestami. Vzpomeňme si jen na Rašína. Jeho plán přece vůbec nebyl geniální, nebyl dokonce ani nejlepší, což bylo možno dodatečně zjistit, tak jako z jeho učebnice národního hospodářství je možno zjistit, že Rašín byl špatným hospodářským teoretikem. Ale jeho finanční plán nás přece jen vyvedl z louže, protože to byl pevný program, prováděný železnou vůlí člověka, který přesně ví, co chce. Bylo to jako v hlubokém lese, jehož konců nelze dohlédnout. Rašín udělal prostě to, co bylo jediným východiskem: Bez dlouhých úvah a teorií, na které straně je asi konec lesa, ukázal jedním směrem — a tím se pak šlo. Kdybychom se byli motali z prava na levo, kdybychom byli měnili směr podle toho, jak se komu právě zdálo kde svítat, nedostali bychom se z lesa, dokud by nás byl někdo cizí nevyvedl.

V situaci velmi podobné jsme dnes. Hledáme někoho, kdo by nám udal směr, kudy ven z lesa a kdo by dovedl přesvědčit všechny, že je výhodnější táhnout státní káru jedním směrem: a když to snad není některým jednotlivcům po chuti, než dlouze debatovat o tom, kde je lesa konec a nehýbat se s místa.

Mladá ruská literatura, hledajíc předka a ochránce, připadla na Maksima Gorkého. Nehledala dlouho: neboť na samém prahu revoluce stál sebevědomě a vlídně vysoký stařík předčasně uvadlé tváře, kterou jen ženská vznětlivost Olgy Foršové mohla přirovnat k tváři Nietzscheově. Skutečně, tento obličej utkvěl v paměti hlavně silným a svislým vousem, tvrdou štětkou vlasů a vysedlými lícními kostmi. Ale jinak bylo na něm vše měkké, laskavé, starostlivé a otcovské. Hluboké rýhy na čele, vrásky kolem očí a úst, půvabná brada plná blahovůle. Oči se jen dívaly. Nepátraly, nebojovaly. Ssály světlo, barvy a život. Chudokrevně odstávající uši jen slyšely. Jen vnímaly hudbu světa, důvěřivě a poslušně. A celý tento ohyzně krásný obličej radoval se ze slunce. Všemi smysly dýchal novou skutečnost, všemi myšlenkami plovav v moři nového snu. Přišel čas velkých parád a slavnostních slov. Malíř a hudebník, který je zaklet do spisovatele Gorkého, mohl se nyní dosyta vyžít. Kostlivý stařec s dlouhýma nohama a rukama, vpadlých prsou a poněkud dutého hlasu, byl povolán, aby mluvil k lidu. Seděl s rukama zkříženýma, na prstech samý kloub a vráska, vstal, elegantně a protektorsky obhlédl shromáždění, zamával pažema, proslovil několik vět a s unaveným úsměvem vsedl do auta, tatarskou vyšívanou čepici na temeni kulaté hlavy. To byl Maksim Gorkij, otec proletářského písemnictví, patron spisovatelů mladých i starých, autor oficiální, duchovní autorita, přítel Vladimíra Iljiče, vyslanec světové kultury in partibus...

Jubileum jeho čtyřicetileté literární činnosti bylo oslaveno všude, kde se mluví ruským jazykem. I cizina se zúčastnila. Vzpomínala na závratný výstup tohoto neznámého tuláka na vrcholky světové slávy, kariéru podobnou jen případu Byronovu. Takový byl Gorkij vzdělané Evropy: tulák a vyvrženec společnosti, jenž pojednou malebným a hudebním slovem ukáže do stepí, na špinu nádražních skladišť, jižních krčem a hromadných nocleháren, vynese z nich na světlo hrdiny, siláky, buřiče, řečníky, rezonéry a podivné prorocké babky, vykouzlí kolem nich svůdně exotickou přírodu, transparenty slunečních západů, pestrou a mnohomluvnou krásu mořských pobřeží.

Nietzscheánská mládež potkala velmože v hadrech, nadlidi v rozbitých střevících. Tuláky, kteří reprezentovali lepší, hlubší a především pravdivější svět, revolucionáře svalů a slov, hazardéry a podnikavce, před nimiž se v hrůze choulila maloměstska srdce. To zas jednou od východu přišli chlapíci bez předsudků a melancholie! Pyšní žebráci a královští povaleči z rodu středomořských lazzaronů, ale bez latinského cynismu.

Básník, který tyto lidi viděl a stvořil, byl sám sebou typem originálním. Stepní Villon, mistr všech řemesel, vagabund a genius, jak po něm toužila generace, žijící v napěchovaných bytech za krajkovými záclonami, mezi neslohovým nábytkem, pod mackar-

toevskými palmami, stavitelka pyšných štukatur a černých chodeb. Tušila svůj přitažlivý protipól v tomto mladém spisovateli, který se načetl dumasovských románů, strašidelných povídek, kolportážních příběhů, maloval ikony a věřil v kulturu? Zvláště Němcům byl blízek tento básník romantického srdce a hrůzně pravdivého realismu vypravěčského. Vábil Evropu jako psycholog přímočarý a pastosní popisnosti, jako věřící pozitivista, humanitní socialista a radikál. Z Ruska zazněla píseň bouřliváka, moskevské divadlo přivezlo statické drama nočního asyly, Luka hrdinsky lhal, bývalí lidé se bavili s lidmi budoucnosti, na scéně se smáli měšťanstvu a měšťanstvo v hledišti jásal nad porážkou všeho, čím žilo. Lidé bez legitimací a pasů, bez domova a rodiny, bez bytu a peněženky stavěli si nové zákony. Ale byli jen na scéně a také tam vyzněla vzpoura v táhlou sibiřskou píseň o vězení, z něhož není odchodu...

Rusům byl Gorkij víc. Byl hledačem pravdy. Proti jedem proti tolstovstvu a žánru epigonů, proti nostalgické nudě Čechovově a proti goticko-byzantské tragice Dostojevského. Z provinciální buržoasie polosijských tradic vedly cesty jen ke kapitalismu nebo k proletariátu. Spousty dětí musily si hledat chléb. Gorkij šel po cestě těch přebytečných, nešťastných a tlučných dětí. Tak, že si v osmnácti letech prostřelil plíce. Tak, že dostal souchotiny. Odtud jeho nevýslovná láska k silným a zdravým, odtud jeho nenávisť k maloměšťáctví, odtud jeho mravní horlení a marxistický radikalismus. Neboť vnuk negramotných provinciálů, kteří žili a množili se jako hmyz, kteří měli jedinou touhu: najíst se, opít a natlouci ženám, šel do světa s přesvědčením, že „člověk je nejkrásnějším a nejzáračnějším zjevem naší planety, že svátost všech svátostí je v člověku“. Mezi Galilejskými je úrodná půda pro zrození mesiáše. V tomto lidumilném socialismu je mnoho romantiky jako v každé víře. Je v něm celý odkaz XIX. věku a filosofické dědictví klasiků. Je v něm i Marx i E. Mach i ruský messianismus revoluční i Plechanov i sociální demokracie. K Leninu vedla Gorkého touha po silné osobnosti — po činu, jehož nebyl — jako básník — schopen.

Evropu nezajímal Gorkij, autor epických a dramatických traktátů, jimiž začal sloužit socialismu a revoluci. Neporozuměla vášnivě ironii „Městečka Okurova“, „Životu Matvěje Kožemjakina“, idealisaci dělníka v epeji o „Matce“, kterou znovu vzkřísil Pudovkin, ve „Fomu Gordějevovi“ vábil ji jen typ „bývalých“ a „zbytečných“ lidí, jakási ideová sublimace robustních bosáků. Gorkij bojoval: s Gvozděvem v „Uličníku“ proti liberalismu, s Pavlem v povídce „Tři“ za „velkou pravdu“, v „Zpovědi“ za nového boha, kolektivum, v „Písni o ptáku bouřliváku“ za revoluci, za ráj na zemi. „Není pravda, že život je chmurný, není pravda, že jsou v něm jen rány, vzdechy, hoře a slzy. Není v něm jen podlost, nýbrž hrdinství, nejen špína, nýbrž i světlo, okouzlení, krása.“ A kde není, tam ji aspoň básník vytvoří. Jako ten jeho „čížek, který lhal...“ Rusko četlo Gorkého, nudilo se, utíkalo k Brjusovovi, Balmontovi, Solověvovi, ale pochopilo, že tu někdo připravuje velice odvažné — až do toho kriminálu — a velice aktivně — až do toho novinářství a exilu — velkou vzpouru intelligence a továrního dělnictva. Gorkij myslil ještě na syntezu těchto dvou světů bývalého Ruska.

Věřil ve vědu, jako všichni samoukové a ve vývoj, jako všichni idealisté. Jeho úcta k učencům a vědomostem byla vždy až pověřčivá. Stejně jeho úcta k umění a k verši, jenž se mu nikdy nedařil. Vždy a za všech okolností žehnal básníkům, malířům, studentům a badatelům.

V boji o „pravdu především“ zapomněl vymýšlet hrdiny. Přestal fabulovat. Stačilo, aby napsal to, co prožil. Memoáry. Byl tu velký, ještě stále živý vzor: Tolstoj. I vznikla lidsky pravdivá a básnicky projasněná vzpomínková trilogie: „Dětství“, „Mezi lidmi“ a „Mé university“. Padla idealisující tendence, vyprchaly barvy. Zbyla však hudební konstrukce věty, kreslená zkratka, aforism. Nevrátil se již takový obraz ve dvou slovech jako kdysi proslavené „More smějalos“ (z povídky „Malva“), ale byla tu i muzikální náladovost i přísnost tvrdých stínů i ostrý pochod souvětí. Den před válkou pozdravil znovuzrozeného mistra ruské prózy, básníka sociálního, znovu světového autora, jenž mluvil do svědomí uměním.

Krise lidstva za války byla pro Gorkého dobou protestů: ve jménu lidskosti chtěl mír a porážku carismu. Ze Švýcarska chtěl totéž — ale ve jménu diktatury proletariátu — jeho přítel Lenin. Za revoluce se setkali v Rusku. Lenin s běsem, Gorkij s hudbou v duši. Svrchovaná vůle a politická obratnost narazila na člověka citového a politicky negramotného. Vůle kácela a třísky lítaly. Člověk s měkkýma očima manevroval, utíkal, vracel se, zapřisahal, napomínal, zápasil s běsem a sbíral třísky. Gorkého úloha na počátku bolševické revoluce a v době teroru náleží do dějin lidskosti.

Je příznačné, že se tento organisátor proletářské literatury, tento patriarcha dělnických básníků a spisovatelů, zakladatel optimistických časopisů o „našich pokrocích“, že se Maksim Gorkij, milovník živého života a oslavovatel továrního proletariátu, nepokusil o román z ruské současnosti. Jeho „Podnik Artomnových“ zastavuje se u předdveří revoluce. Jeho epeje o „Životě Klíma Samgina“ hledí do sociální minulosti. Cítí, že je svázán duševně se svým mládím a že jeho kruh je uzavřen? Či poznal, že mu nestačí síly do nového boje za pravdu?

Mládí jde jinudy. Umělecky i věcně. Ze světové literatury ruské stává se literatura národní s vyhraněnou tematikou a ideologií. Význačnější duchové navazují na epiku Tolstého nebo na slovní výboje symbolismu a futurismu. Za Gorkým šli petrohradští „Serapionci“ a z nich bezvýhradně jen Vsevolod Ivanov. Svým otcem ho nazývají A. Nevěrov, L. Seifullina, Vjačeslav Šiškov, Čapygin. Plejáda velmi exotická, bojovná a mravně dynamická. Ale přec jen revoluční folklor.

Stařec Gorkij je oslavován dělníky Pětiletky a před ním defilují americky střizliví komsomolci a pionýři industrialisovaných stepí. Vyhrála jeho víra v techniku, ve vědu a v tovární proletariát. Prohrála pověra, maloměsto a hrabivost selská. Hlasatel vzpoury, pták bouřlivák vidí před sebou pokus o uskutečnění onoho „ráje na zemi“, o němž se mu zdálo ve vězení a ve vyhnanství... Jsou mu tito mladí lidé, kteří ho oslavují a pro které se tisknou jeho sebrané spisy, bližší, nežli by mu byli vousatí komunardi obležené Paříže?

do ba a lidé

Eric Steward Tattersall:

Kult anglického snobismu

Snobismus je částí národního anglického charakteru jako roastbeef, králové a sport. Vlastně se má za to, že Angličan, který není snob, není skutečný Angličan, nýbrž vyvrženec a renegát. Do takové míry byl opatřen touto nesmazatelnou štamplou, podle které je snobem z potřeby a nutnosti, že z toho plyne snobství jako umění. Umění a tradice, z níž není uniknutí leda do anarchie a revolucionářství.

Etymologicky je slova snob zneužíváno. The Oxford Dictionary definuje snoba jako „člověka, který předstírá, že je někým, kým není“. Angličan jako rasa není parvenu, takže slova snob nemůže být použito v původním smyslu. Slovo arogantní by se líp hodilo. Ať bylo však znehodnoceno jakkoli, je tak dnes vžito, že mu nelze odporovat.

Různých druhů snobů jsou celé legie, a setkáváme se s nimi nejen v prostorných salonech moderní čtvrti Mayfair, ale ve všech čtvrtích měšťanské respektability, v městech i předměstích. Jedině dělnická třída uniká snobismu, protože je si sebou jista a nemá proti čemu protestovat jako vrchní třídy, které mají v nozdrách ještě kouř feudalismu, a nechce imitovat středostavovské miliony, které se zmítají napravo a nalevo, a které zakládají podstatnou část svého života v napodobení sociálně vyšších tříd.

První kolébka snobismu je ovšem

rodina.

Prísny zákon, podle kterého člověk buď „patří“ nebo „nepatří“, zakládá se na rodokmenu. Peníze nemožou koupit vstup do lůna rodin ani dnes ve dnech demokracie, kdy se králové potácejí a upadají v zapomnutí. Společenskému šplhavci se snad podaří překročit rohožku a srkat cocktaily pod portrety předků a někdy se dostane i do samotného středu tudorovské růže, ale marně si namlouvá, že patří; přijde moment nebo věčná hodina, kdy pozná. Může být vytrvalým návštěvníkem, intimním přítelem, důvěrníkem nebo i finančním zachráncem, ale vždycky tu bude ono vědomí, že Řím nevyrostl přes noc a že je potřebí čtyř generací, aby byl člověk gentlemanem.

Ještě před třiceti lety byli synové gentlemanů omezeni ve volbě svých zaměstnání. Již slovo profese a pojem vydělávat si na živobytí byly déclassé tak, jako jsou dnes úctyhodné a nutné. Nejstarší syn dokončil výchovu „velkou cestou“ po kontinentě, během které se předpokládalo, že si odbude všechny veselé divočiny, a za krátký čas se vrátil a usadil se jako *landed gentleman* a čekal až umře otec a on se stane *lord of the manor*. Ovdovělá matka předala klenoty jeho mladé ženě a uchýlila se do ústraní. Bratr vstoupil do královské tělesné stráže, do britského regimentu anebo dostal státní úřad v Indii a koloniích. Rodinný blázen — neboť v každé rodině je jeden bláhovec — se stal knězem. Schema ukazuje, že to býval zpravidla nejmladší syn, na kterého se už nedostalo mnoho z rodinných peněz. Dcery byly rychle provdávány za nápadníky s nejlepším pedigree a nejtěžší pokladnou. Hlavní příčina ovšem, najít ženicha honem, byla, aby se zmenšila rodinná vydání.

Válka leckde mnoho změnila. Rodinné portrety byly prodány do Ameriky a synové i dcery přispívají vydělávat si skoro všemi druhy profesí. Na nárek pro minulou slávu není času.

Anglie je stále bohatá na pozemkovou šlechtu, ačkoli okolnosti přinutily k přitažení opasku, a *squire* je četný. Zadní stránka *Times* u může být hustě pokryta měšťskými paláci a venkovskými statky na prodej jako smutným pohřebním zpěvem elegantním a mírumilovným včerejškům; puls tepe zdravě a ve vzduchu není dech paniky. Tyto rodiny mají doktrinu optimismu, ne pesimismu. Byly otřeseny, ale ne vyvráceny z kořene.

Jiná odrůda snobismu je závislá na

výchově.

Záleží na tom, byl-li Angličan vychován v *Public School*. V *Public Schools* se vychovávají synové gentlemanů. Jsou to internátní školy s tradicemi tak starými a ctihodnými jako jejich budovy. V čele jejich dlouhého výčtu stojí Eton a Harrow. Přístup do Etonu je omezený, na jeho půdě se trénují synové králů. Po obvyklých osmi letech následuje samozřejmě harvardská a cambridgeská universita. Když byl mladý gentleman vyučen u katedry a na hřišti, je připraven na cestu do života.

Je-li člověk vychován v *Public School* nebo není-li, má mnoho co dělat s jeho společenským postavením. Kam jste chodil, je obvyklá otázka, a zahrnuje-li odpověď nějakou menší *Public School* anebo dokonce měšťanskou či přípravnou školu, stačí, aby byla jeho budoucnost vážně poškozena.

Toto školské snobství je téměř hierarchie. Otec naočkovává syna stejným sérem, jakým byl sám naočkován. Vyřezat si jméno do téže lavice, ve které sedával otec, je pokládáno za něco skvělého, tím spíše, protože vedle otcova je tam ještě i jméno dědečkovo. *Public School* se vytýká, že vychovává jen gentlemany a sportsmany, což není spravedlivé. Je i základem muže ve smyslu Kiplingovy básně *I F*. Že vychovává příliš málo scholárů a příliš mnoho snobů; ale z ní vyšla řada budovatelů říše a státníků, na které je Anglie pyšná. Učí chlapce, aby uměl stát ve všem sám a aby nezrušil za žádných okolností daného slova. Tím se snad částečně odčiňuje ohromná tradice snobismu.

Masters, učitelé na *Public Schools*, se jakýmsi nevysvětlitelným způsobem liší od *teachers*, učitelů na ostatních školách. Být *master* není pokládáno za společensky nižší stupeň, kdežto ubohý učitel jiných škol není ani hodný, aby se o něm uvažovalo. *Masters* jsou totiž bývalí žáci *Public Schools*. Není divu, že ostatní učitelstvo, špatně placené a bez nároku na společenské postavení, se naklání ke komunistu.

Londýnská *Harley Street* je sídlo

medického snobismu.

V nitru jejich ponurých budov vypovídá aristokrat a boháč se svou ženou tajemství svých nemocí a je diagnostován výměnou za tučný šek, znějící na elegantní guineie, libra se nesrovnává s tradicemi *Harley Street*. Tady léčí a spravují nejlepší angličtí lékaři bohaté. Komedie si tu podává ruku s tragedií. *Kroesus* slyší svůj tragický ortel a žena vzdychá unyle nad svou imaginární nemocí a platí za předepsanou obarvenou vodu. Konverzace je o tolik snazší

a příjemnější, když člověk může hovořit o svém slepém střevě, vyoperovaném sirem Charlesem Guttakerem, zatím co je netrpělivě poslouchána někým, jehož aristokratický žlučník zmizel pod nožem sira Archibalda Blooda. Stůně-li člověk, je víc gentlemanské umřít v sanatoriu za nejvyšší ceny než někde v nějaké nemocnici, pod jejíž střechou umírá něčí služka, šofér taxi nebo dokonce prostitutka na vulgární nemoc. Pravda je, že Harley Street poskytne nejdokonalější pomoc a ochranu, s taktí samozřejmostí, že člověk nemusí zaplatit účet, jakmile je mu líp. Ale stejné léčení je možné pro vévodu i lokaje v méně aristokratickém okolí, v nemocnici, kde ordinuje několik dní v týdnu týž lékař z Harley Street. Deflace šilinku poslala mnohé lordstvo dnes do nemocnic pro obyčejné smrtelníky, tam, kde chudý nemusí platit, a kde účet bohatého je jen zlomkem účtu v Harley Street.

Snobismus cestování a zábavy.

„Prožijte své prázdniny v Britsku“ hlásají plakáty na každém nádraží a v turistických kancelářích. Již od času, kdy král Edvard VII. trávil své galantní měsíce odpočinku v Baden-Badenu, bylo zvykem bohatých cestovat. Ne ve smyslu vzdělávacím, ale pohodlně se dát transportovat tam, kde svítí slunce nebo se leskne sníh, a vést tam život pohodlný jako se vede doma a mluvit o stejných věcech se stejnými lidmi. Dnes ovšem kupec i jeho žena vydělávají dost na slatině, aby mohli brát sluneční lázně na Lidu a hrát v Monte Carlu. Saisona v Londýně končí s poslední recepcí u dvora a závody Royal Yacht v Cowes. Dvanáctého července začínají hony, v červenci je chic vyplnit čas na italské a francouzské Riviere a v Egyptě. V zimě jsou hony v domácích shires a na tři týdny se jede do Svatého Mořice na lyže. Takové je společenské snobistické pravidlo a jiného se „nic nedělá“. Úzkoprsé pravidlo, ale snobistická společnost krčí nos nad novými nápady jezdit na příklad na Rivieri v zimě, když má jezdit po červených zoraných polích za liškou nebo prodlužovat svůj pobyt v Cowes, když už ostatní odjeli do Cap d'Antibes, anebo lézt po horách, když už se druzí baví v salonech.

A jak se musí podrobovat snobismu

ústrojí!

Záložka na kalhoty! Hrůza škrobené košile k smokingu! Absolutní zločinnost vstoupit při dostizích v Oxfordě do Royal Enclosure v něčem jiném než toppe ručičky cylindru! Glacé rukavice k tweedu samozřejmě znamenají jistý ostracismus, tak jako knoflíčkové boty na garden party.

A pak je tu trapný snobismus

v umění.

Každý rok v březnu otevře Royal Academy své velkolepé portály širokému publiku, po vernisáži, již se účastní král a královna. Každý rok sál za sálem plny oficiálního umění. Obraz vedle obrazu, představující ladies v nejkrásnějších šatech a gentlemen s namalovaným přísným pohledem. Snobistický kodex nakuže aspoň jednu návštěvu a pochvalné poznámky na tyto deprivovanosti. Není divu, že se kontinent směje blahosklonně této nediskretnosti, a musí se divit, že je možné brát to tak vážně. Výstava je ovšem nádherné místo, kde se dají ukazovat toalety. Umění a snobism! Ale kolik lidí se rozplývá dnes nad obrazy Picassových, protože se to dělá! Snobism

v literatuře

má mnoho stránek. Předně snobství čtenáře vzhledem k autoru. Někteří autoři jsou v módě, druzí jsou passé. Čti a mluv o autoru X., protože to každý dělá. Ne, protože má literární cenu a píše o nových věcech, ale protože o něm mluví opulentní společnost. Lady, která přiznává, že neče autora Y., protože „píše výhradně o spodní třídě“, je stejný idiot jako ona, která, zakrývající svou neznalost Čechova, řekla: adoruji T ř e š n o v ý s a d, protože je tak „delightfully japonesy“ — připomíná mi tak rozkošně Japonsko! Aristokratické biografie ženy nebo muže, kteří byli popsáni obratným spisovatelem, se prodá nejvíc výtisků; i nejprostší měšťan, který se sotva dotýká třepení společnosti, polyká chtivě tyto biografie lesklých lidí, protože o nich pak může mluvit, jako by je znal od kolébky. Může tu být námitka, že tito čtenáři nepadají na váhu. Nakladatelé pořizují však strakaté bombastické obálky na knihy s květnatými názvy: Vášnivé hodiny, napsala kněžna z Bilge, a Veškeré erotické básně, vzpomínky vévodkyně de Scrawl atd., se zkušeností apelovat na široké čtenářstvo. Vznesená jména na obálce mají obchodně tolik ceny, jako jim podobná jména podepsaná pod mýdly a coldcreamy.

Literární móda přichází a odchází, nečteme dnes Dickense a Thackeraye, protože přes veškerou znamenitost jsou příliš zdoluhavé. Galsworthy, tento zkušený psychoanalytik anglické společnosti, je pokládán literárními snoby za passé a vystřídán D. H. Lawrence. Dnes, nedávno ještě proskribovaný D. H. Lawrence. Zítřka, kdo na jeho místo? Přítomná móda a přecenění sexu v literatuře má také částečně svůj pramen v snobismu. Ložnice se staly samozřejmým slovem a téma, které bylo dřív delikátně šeptáno, je vykřikováno se střechy. Nebýt přímý znamenat být nudný nebo dekadentní. Aldous Huxley, dernier cri také snobistického čtenáře, řekl: „Už fakt, že se někteří lidé cítí morálně dotčeni (shocked) tím, co spisovatel píše, vyvolává jeho další potřebu o tom psát. Ti, kteří jsou dotčeni pravdou, jsou nejen hlupci, ale lidé hodni morálního pokárání.“ Ložnice tedy jsou v módě. Za chvíli, nevrátíme-li se totiž k době, kdy slečny nosily ve vlasech sedmikrásy, budou v módě třeba koupelny. Není sporu, že autoři věří upřímně ve své doktriny, a tak snob se tím víc může ukřičet souhlasem. To se dělá. Snobismus

v žurnalistice

je každému snad známý. Všechny deníky a revue mají svůj společenský sloupek, který se rozrůstá na pořádný sloup. Klepařští reportéři prozrazují osobní tajemství mondenního Mayfairu a jeho malicherné události. Žurnalistická snobská stew, tak aby čtenář předměstí měl pocit, že se kouká klíčovou dírkou do Mayfair.

Uhrnem vzato je anglický snobism domácí záležitostí. Přes obvyklé tvrzení nedělí Angličan svět na dva druhy lidí, Angličany a cizince, na něž, en masse, se dívá jako na divná zvířata spíš ze zvědavosti. Tato zvědavost, která má bohužel často zdánlivě arogantní formu, nemá už se snobismem nic společného. Snobism vzhledem k cizinci přichází v platnost jenom tam, kde cizinec nedodrhuje onen snobistický katechismus. Ale není tomu tak s průměrem všech národů, kteří uznávají jen úroveň a formy vlastní společenské životosprávy? Což ovšem je pouze konstatace z mé strany, nikoli omluva.

Avšak vnitř samého kultu snobismu je Angličan ten „jolly good fellow“, který, stiskne-li už cizinci ruku bez formality, můžeme na to vzít jed, to myslí doopravdy. A na jeho slově možno záviset jako na Bank of England.

otázky a odpovědi

Odzbrojení, Německo a Rusko

I.

Milý příteli,

napsal jste velmi užitečný článek do poslední „Přítomnosti“. Německý problém třeba opravdu vidět konečně v širší a hlubší perspektivě, posunout si věci z té bezprostřední blízkosti, v níž jsme s nimi v nepřetržitém denním styku, do patřičné vzdálenosti, tak abychom postřehli dějinnou souvislost a vyhlídky do budoucnosti a dostali na obzor také faktory, které obyčejně přehlízíme. V našem případě třeba vzít v úvahu, že Němci byli a budou velkým evropským národem, že jejich porážka z 1918, ani těžký mír z roku následujícího na tom nic nezměnily. A dále, že nejsme na světě sami, že je tu zejména ještě Rusko bolševického vyznání, které ve Versailles nebylo a které má také své účty s těmi b e a t i p o s s i d e n t e s tohoto světa. Otázka, jak smířit Evropu, než Rusko bude moci hodit na váhu svou revoluční vojenskou potenci, je správně postavena. Obtíže začínají, pustíme-li se srdnatě do jejího řešení.

Lze říci, že evropská a hlavně anglická diplomacie ji takto od počátku vidí, stává se však časem, jako na př. nyní zas na Quai d'Orsay, že se zdá snazším dohodnout se se sověty než s Němci, že se věří spíše v umírnění a přizpůsobení bolševismu než pruského junkerství. Vnitřní vývoj na obou stranách jde přímo opačně, v Německu se radikalizuje nebo konsoliduje reakce, v Rusku zvitěl směr národně-etatistický a konstruktivistický nad mezinárodním komunistickým mesianismem. Jsou znalci, kteří tvrdí, že z Ruska žádné nebezpečí nehrozí, že sověty jsou na dobu nedohlednou zaměstnány svými vnitřními nesnáze, a že odpovědné veličiny tam nebudou nikdy ani chtít ani moci podniknout nějakou křížáckou výpravu k obrácení západu mečem na víru Marx-Leninovu.

Naproti tomu nebezpečí německé se jeví hrozné v celé své hmotnosti a přítomnosti. Německá zbrojící armáda, poštváný národ, pyšná šlechta, Hohenzollerové — to vše je na dosah ruky. Může se mírumilovná západní demokracie domluvit snáze s těmito lidmi staré bojovné kasty než s hospodářsky orientovanými dělníky? Takové pochybnosti nelze právě dnes lehce potlačit, když Německo soustřeďuje všechno své úsilí jen k zvelebení armády. Muselo-li to tak daleko dojít, jestli německá demokracie nebyla životná za jiných podmínek — to jsou ovšem otázky, mluvící trpce do svědomí spojenecké politiky, ale dnes zcela neplodné, neboť vinu by bylo třeba sledovat až na mírovou konferenci.

Vy byste se nelekal ani r e v i s e mírových smluv, a věru o tom třeba mluvit, jde-li nám o sjednocení Evropy. Pouhými peněžními ústupky a úlevami v proceduře nelze to spravit. Obvyklé francouzské poukazy na slevy v reparačním účtu a předčasné vyklizení Porýní nestačí. Ostatně tyto domácí prostředky jsou již vyčerpány. Reparace jsou odbyty a válka ve všech důsledcích, které šly k tíži Německa, likvidována. Stojíme právě před prováděním smlouvy, kde připadá obtížnou vítězům, totiž při odzbrojení ve smyslu úvodu k páté části. Placení jakéhokoli válečného tributu, třeba jen z titulu nápravy škod způsobených civilnímu obyvatelstvu, bylo v Lausanne definitivně zrušeno. Německo zavázalo se

pouze přispěti třemi miliardami k rekonstrukci Evropy — jestli mu to bude jednou umožněno výhodnou emisí na světovém trhu. To je tedy odbyto (reparace), a kancléř Papan se již ohrazuje jen proti tomu, aby měl být věřitelům nějak vděčen. Přicházejí horší věci.

Němci žádají zrovnoprávnění ve výzbroji — a právem, ani kdyby nebylo jasného závazku ve smlouvě, aspoň podle ducha, když ne podle litery, bylo by zřejmo, že nelze udržet jednu velmoc bezbrannou při výzbroji ostatních, leda přímým násilím, preventivní válkou. Poněvadž to se přirozeně dělat nedá, nebývá než opravdu odzbrojit. Ne tak docela a ne najednou, ale přece jen odzbrojit, což prakticky znamená vzdát se své převahy a umožnit Německu, aby se svých revindikací domáhalo, řekněme jen se zcela jiným důrazem než dosud. Dobrá. Je tu článek 19. a přizpůsobovat smlouvy poměrům, je sám smysl organisovaného míru. Nelze si představit odstranění války bez nějakého prostředku, který by nahrazoval dosavadní krvavý boží soud, arbitráž nemůže se omezovat na deduktivní výklad platného práva. V zásadě nebude mezi námi sporu. Ale představte si to konkrétně. Nad mapou se to lehce rezonuje: „K o r i d o r“ je nemožný. Ve skutečnosti není koridor jako koridor — a polský nedá se srovnávat s tím netopýřím pojmem, který jeden čas strašil jako postulát našeho spojení s Jugoslavií. Zajel jsem si tam letos schválně. Opakuji: Nemám námitek proti nejšířšímu arbitrážnímu řízení a úpravám hranic touto cestou, ale přesvědčil jsem se, že žádný světový tribunál by nemohl polské Pomoří vrátit Německu, poněvadž pro to nelze najít věcných důvodů. Je tu jen jediný, že Německo si to nechce nechat líbit a že je silnější. Pomoří je stará, jadrně polská země, která má jediné to neštěstí, že odděluje Východní Prusy od ostatního Německa, což plyne z té fatální okolnosti, že Prusy vznikly jako německá kolonie v cizím území. Kdyby Poláci byli nedobyli své Pomoří zpět, kdyby byli nevyrostli v takovou moc, jakou dnes představují, kdybychom byli teprve na mírové konferenci v roce 1919, pak ovšem nemusil koridor vzniknout, ale když už tu je, a když se stalo vše, co se stalo za posledních třináct let — fait accompli je těžko odčinit. Pro Němce není koridor obtížný, transit děje se bez cel a bez formalit vůbec, ale je pohoršující pouhou existencí, pouhým vědomím rozdělení a zejména pohledem na mapu. Opravdu nemohou to snést. Aspoň ne tato generace. Co zbývá tedy? Je válka tragickou nutností? Pak by ovšem odzbrojování bylo šílenstvím.

Máme-li uniknout nejtemnějšímu pesimismu, musíme se vyšplhat na ještě vyšší hledisko nežli je Vaše historické. Musíme uvažovat filosoficky: co je snesitelné a nesnesitelné, přijatelné a nepřijatelné, proveditelné a neproveditelné, není smrtelníku dáno zjistit nikdy a nikde s konečnou platností. Míra spokojenosti a přání závisí na daných možnostech a vyhlídkách. Zachováme-li, lépe řečeno, pořídíme-li si souhlas a pořádek v postupu hlavních řídicích a tudíž konservativních mocí tohoto světa, t. j. Anglie s dominií, Ameriky a Francie s celou korunou mocí závislých (ne na její vládě, ale na jejím osudu) a s ní sympatisujících (Jižní Amerika a většina neutrálů) a zachováme-li si čí dopomůžeme-li k vítězství rozumu, praktickému rozumu (a po té stránce je i vítězství Papanovo nad Hitlerem kulturní plus), není třeba zoufat nad udržení míru a jeho postupným převáděním do stavu menší choulostivosti. Úplná bezpečnost a klid neexistují. Váš

Dr. R. Procházka.

II.

Milý příteli,

jsem potěšen, že jste uznal mé otázky za nikoliv zcela zbytečné. Jak vidím, o některých věcech usuzujeme stejně, a ty nebudu znovu rozvádět. Ale cítím ovšem, že nikoliv pocit

souhlasu, nýbrž pocit nesouhlasu přiměl Vás napsati tento dopis, a budu se zabývat tedy jen tím, kde každý myslíme poněkud jinak.

Předně ruské nebezpečí. Zajisté, neexistuje dnes. Pokud dovedu odhadnout, nebude ještě osm až deset let existovat. Ale říkáte, že nebude existovati nikdy, to se mi nezdá realistickým, i když je to, jak uvádíte, mínění některých znalců. Jak veliké to nebezpečí bude, nelze říci předem, poněvadž to závisí na něčem, čeho neznáme: na výsledku prvních dvou pětiletok. Podaří-li se uskutečniti tyto plány aspoň na padesát procent, nebude Rusko už tou slabou, na hliněných nohou stojící, expanse neschopnou zemí, již je dnes. A nemám ani chvíli pochyby o tom, že vliv toho ukázal by se také v mezinárodní politice v podobě zesílení ruského tlaku. To by pak byl tlak na místě výbušném. Bylo napsáno, že v mezinárodní politice může pád listu se stromu způsobit zemětřesení. Zejména území mezi nikoliv slabým komunistickým Ruskem a ostatní Evropou vyznačovalo by se vši takovou nebezpečnou citlivostí. Představme si, že by potom Japonsko podniklo v Mandžurii něco takového jako letos. Nebyl by to výstřel do sudu prachu?

Obávám se, že dnešní politika, obtížená břemenem okamžiku, nedohlédá až k možnosti tohoto konfliktu. Mohu se mýlit, ale zdá se mi, že takovou vyhlídku je třeba považovat aspoň za možnost. A jestliže patří mezi možnosti, pak už je politika povinna se jí obírat, neboť politika má se připravovati na možnosti nejhorší. Za deset let budeme ještě také živi a pravděpodobně také si budeme přát žiti ve světě pokud možno klidném a bezpečném. Dvě světové katastrofy by bylo příliš mnoho pro jednu generaci. Proto myslím, že do té doby je potřeba vyřídit německou otázku. Neboť jen zařazení Německa do celkové evropské fronty je schopno redukovat ruské nebezpečí na minimum a při tom provádět odzbrojení.

Praví se, že v Rusku zvítězil směr národně-etatický a konstruktivistický nad mezinárodním komunistickým mesianismem. Ovšem, zatím zvítězil a dokonce důkladně. Trocký, hlasatel komunistického mesianismu, byl nemilosrdně z Ruska vyhozen, ačkoliv se o udržení sovětů v začátcích jistě více zasloužil než Stalin. Ale je to dějství poslední nebo první? Mohli bychom se na to dívat také takto: na ulici stojí dva lidé a mají chuť pustit se do pŕtky s třetím. Jeden chce začít hned, ale druhý je toho názoru, že je lépe na chvíli vrátit se domů a opatřit si nějakou zbraň. Jestliže toto je správný obraz, jestliže, jak skutečně se zdá, pětiletka má sovětskému Rusku opatřit mimo jiné také válečnou výzbroj, pak bylo by předčasno říkat, že konstruktivismus definitivně zatlačil mesianismus, jako by bylo nevhodno tvrdit o muži, který se z ulice vrátil domů, aby si vyhledal nějakou zbraň, že v něm konstruktivistu potlačil bojovníka. Uvidíme teprve, co jest pravda, ale jistě bude lépe, budeme-li se připravovat tak, abychom nebyli překvapeni žádnou formou pravdy.

Někdy se mi zdá, že Stalin, který odmítá útok na Evropu, je nebezpečnější než Trocký, který jej doporučoval. Neboť jestliže by Rusko pomýšlelo na takový útok, není pochyby, že bude schopnější provést jej po dvou pětiletkách než před nimi. Trocký by se byl do toho pustil takřka s holýma rukama a jistě prohrál hned v začátcích, ale Stalin buduje velký průmysl, který se obratem dá změnit na průmysl válečný. Stalinova politika se mi zdá ve výsledcích revolučnější než Trockého, protože je realističtější. Myslím, kdybych byl v Rusku a patřil mezi ty, kdo chtějí udeřit na Evropu, přihlásil bych se právě proto do tábora Stalinova, ačkoliv je mi Trocký lidsky sympatičtější. Viděl bych v Stalinovi člověka, který, ať už má jakékoliv úmysly, činí Rusko způsobilým pro provedení útočných plánů Trockého. Smířil bych se s etapou příprav.

Jaké sovětské Rusko má do budoucnosti úmysly, nikdo z nás neví, ale pro Evropu by bylo dobře, bude-li připravena

i na možnost úmyslů černých a na to, že konstruktivism a národní etatism nepotlačil definitivně mesianism. (Viděli jsme také na Německu, jak velkou roli v jeho imperialismu hrálo jeho zprůměrnění.) A s tohoto hlediska je třeba dívat se na německou otázku. Chceme i odzbrojit, i býti bezpečni před Ruskem, kdyby jeho mysl se naklonila k zlému. Nelze toho dosáhnouti bez dohody s Německem.

A nyní o německé otázce. Kdyby neexistoval také problém sovětského Ruska, lze předpokládat, že by vítězové ze světové války dovedli udržet Německo v mezích. Ale je těžko držet na uzdě dva takové kolosy. Rozumné by bylo, jeden z obou problémů vyloučit vyřešením.

Nepopírám, že s dnešním Německem jsou kruté těžkosti, protože nejsem slepý. Ale právě velikost těchto obtíží vzbuzuje ve mně touhu zbavit se jich nějak. Příliš obtěžují finance i nervy sousedních států. Nemohu úplně s Vámi souhlasit, jestliže pravíte, že jsou zcela neplodné otázky, nemělo-li se s Německem v minulosti zacházet jinak. Právě z toho, jak si zodpovíme tyto zdánlivě neplodné otázky, může vyplynout plodné poučení, jak si má evropská politika k Německu počínat v budoucnosti. Výsledky minulé činnosti jste sám výmluvně vylíčil. Je schopno pokračování v takové činnosti splodit jednou výsledky lepší? Jestliže ve vnitřní politice nějaký kurs se neosvědčí, vystrídá se kursem jiným. Nemá se to tak dělat také v zahraniční politice? Právě dnešní nepřijemné Německo je výsledkem minulého kursu. A oceňujete-li vítězství Papenovo nad Hitlerem jako kulturní plus, nezapomínejte, že Papen může nad Hitlerem zvítězit definitivně jen tenkrát, jestliže také ze zahraničí přinese dobré výsledky pro německý národ. Může vzít Hitlerovi vítr s plachet jen pod podmínkou, že provede aspoň část jeho programu. Jako kdysi mohla a měla Evropa podporovat německou demokracii proti německé reakci, tak bude jistě brzy si musit rozmyslet, má-li podporovat Papena proti Hitlerovi.

Napsal jsem již posledně, že můj článek obsahuje historické perspektivy, nikoliv aktuální program, protože nevím, jak jej v této době prosadit. To se vztahuje také na otázku gdanického koridoru. Vidím, že tam je nebezpečí, ale přiznávám, že nevím, jak je odstranit za dnešního stavu psychologie národů. Přiznávám také, že o odstranění koridoru se lehčeji resonuje, než by se to dalo provést, ale myslím, že je to třeba doplnit o konstatování, že také tehdy se příliš lehce resonovalo, když se koridor zřizoval. Mám-li na paměti pravidla, jimiž se historie řídí, nemohu věřit, že se tato zvláštnůstka udrží, ačkoliv ještě nemohu udat způsob, jakým bude zrušena. Jest snad možno, že Poláci sami o tom budou za nějakou dobu uvažovat jinak než dnes. Tehdy, až by se přesvědčili o realnosti ruského nebezpečí. Bylo by přílišné pro polský stát žiti mezi dvěma tak velkými nebezpečími, jako je německé a ruské (neboť, nezapomínejme, také Rusové podle svého mínění mají s Polskem nevyřízený účet). Octne-li se člověk nebo stát mezi dvěma nebezpečími, má se snažit vším způsobem, aby jedno z nich odstranil. Dohoda s Německem bude velmi cenná pro Polsko, jakmile Rusko by vystoupilo z pasivity. Nemůžeme vůbec doufat v možnost takového polského uvažování?

Váš

F. Peroutka.

Dvěma mladým inženýrům

I.

P. T.

Články „Český odborník ve službách pětiletky“ a obava, že po návratu z vojenské presenční služby hrozí nám možná doba dlouhé nezaměstnanosti, přivádějí nás k tomu, abychom Vás, resp. autora oněch článků prosili o podrobnější informace, které shrnujeme:

1. Kde a jak podávat žádosti o práci v Rusku, a jak dlouho trvá vyřízení?

2. Je možné obdržeti povolení a pas do SSSR? Jaké snad zvláštní žádosti nutno za tím účelem poslat a kam?

3. Má mladý inženýr bez praxe vůbec naději, že práci dostane, jakou asi práci a jaký hmotný výsledek (plat) může očekávat?

4. Měl by možnost po návratu obdržeti místo ve veřejném nebo státním podniku, nebo by mu dočasný pobyt v Rusku ztížil nebo snad docela znemožnil uplatnění se doma?

5. Jak oceňujete praxi, kterou bych jako stavební inženýr (bez praxe) během 2—3 let práce v SSSR získal? Měla by tato praxe cenu pro další uplatnění se v práci doma?

6. Jaké možnosti pracovní a jaký výsledek může očekávat mladý zemědělský inženýr, který by se za podobných okolností ucházel o práci v SSSR?

7. Měl by možnost mimo odborné práce na kolchozech neb sovchozech získati organizační praxi v kolektivním zemědělském podnikání? Měla by taková praxe cenu pro pozdější uplatnění se v zemědělském družstevnictví u nás?

8. Znáte snad někoho, kdo by mi mohl poskytnouti přesnější informace, ev. doporučit literaturu (českou, německou), která by speciálně o zemědělských poměrech v SSSR pojednávala?

Za několik měsíců končíme presenční službu, a za trvajících krise je jen málo naděje na umístění bez pomoci jiných, kterou nemáme a nezaměstnanými bychom nechťeli a jen těžko mohli být. Radil byste nám jako svobodným, kteří si jinak váží výstavby sovětského Ruska, abychom se o práci tam ucházeli? Nebo myslíte, že by takový pokus končil jen nezdar m a zklamáním?

Děkujeme za ochotu a prosíme o brzkou odpověď.

Ing. Š. H., Ing. J. K.

II.

Pánové!

Četli jste články „Český odborník ve službách pětiletky“ a kladete mi řadu otázek, na které odpovím, jak nejlépe dovedu:

1. Žádost a vyřízení.

Žádost podává se u sovětského zastupitelství v Praze II., Lützowova ul., vedle Autoklubu. Ve 4. poschodí úřaduje inženýr Sag. Na toho se obraťte. Já jsem s ním také jednal; je to příjemný pán. Ten Vám poví o nutných formalitách. Vyřízení můžete čekati do pěti neděl. Nedojde-li, čekejte trpělivě. Budete-li příliš nedočkavými, urgujte. Urgence buď pomůže nebo nepomůže. Rozhodnutí závisí na moskevské centrále. Žádost pište česky, německy neb rusky.

2. Pražské policejní ředitelství.

Toto Vám vydá povolení k jízdě do Ruska teprve, až Sověty s Vámi podepíší smlouvu. Jen tak naplano Vás do Ruska nepustí. Nutna je zvláštní žádost, rádně kolkovaná. Najmou-li Vás Sověty do svých služeb, pustí Vás policie do Ruska hned.

3. I mladý inženýr bez praxe má naději, že dostane v Rusku práci. Sověty mají nedostatek školených sil. Ovšem, nemůžete čekati takový plat jako starý praktik. Dostanete-li 300—350 rublů měsíčně, buďte spokojeni. S tímto platem v Rusku lze vyjít; hlavně s ním vyjde zemědělský inženýr na kolchozu nebo sovchozu. Tím spíše s platem vyjdete, poněvadž nejste ženati.

4. Zda byste měli možnost po návratu obdržeti místo ve veřejném neb státním podniku? Zda by Vám dočasný pobyt v Rusku ztížil nebo dokonce znemožnil uplatnění se později doma?

Na tyto dvě otázky těžko dáti odpověď. Odpovím-li na první z nich slovy „Proč by ne?“, znáte můj názor. Bolševismem se v Rusku nakazí z gramotných jen ten, kdo chce. Tak zv.

komunismem lze se nakaziti také v ČSR. Ostatně poznáte po delším pobytu v SSSR, že tam není komunismu, nýbrž vláda buržoasie. Nechápu, proč by se měly československé úřady dívat na takového návratce ze sovětských služeb úkosem. Vaše otázka věří ovšem v možnost takového ostrakismu, jinak byste ji nekladli. Domnívám se ostatně, že do 1—2 let budou SSSR naši republikou uznány. A RČS bude si pak spíše vážiti než štítiti se lidí, přinášejících zkušenosti z Ruska. Neboť Rusko jest — horribile dictu — zemí kázně a disciplíny, kde na chudý lid je přísnost. A poněvadž 999 promile ruských lidí je chudých, je tam přísnost a pořádek v rozkvětu. Po dvouletém pobytu v SSSR budete moci učiti své krajany disciplině, ba dokonce pracovnímu tempu. Že tam budete muset dělat, je nesporné. Leda že byste se prohlásili za pravověrné komunisty, čímž byste snad získali dočasně výhody, dokud by Vás neprohlédli. Když jsem byl zaměstnán v Cukrtrustu, byl tam americký specialista, jenž byl t. zv. pravým americkým komunistou. Sověty mu hojně vycházely vstříc, aby se cítil jako doma. I jakýsi vynález mu financovaly, dokud neprohlédly, že vynález za nic nestojí. A když vynález i komunistu prohlédly, držely se už jen kontraktu. Proto bych spíše radil: pracovat, ohlížet se kolem a neplést se do sociálních vymožeností nové kultury. Ani sovětská vláda není tak pitomá, aby nakonec nerozeznala skutečného pracovníka od dovedného tlučuby. Jinými slovy: nikdo Vás nemůže nutiti, abyste se v Rusku vydávali za komunisty. Na druhé straně radím každému zahraničnímu expertu, aby se Rusům do jejich sociální politiky příliš nepletl. Raději, ať tu a tam pochválí. Lépe vyjde. Na vyslovení pravdy je dost času po návratu domů. Ovšem, jste-li hluboce morálně založeni, můžete jim říci pravdu hned na místě do očí. Pak se vrátíte domů asi dříve, než vyprší kontrakt.

5. Jak bych ocenil praxi, kterou lze získati s t a v e b n í m u inženýru bez praxe v sovětských službách?

Rozhodně dosti vysoko. V Rusku pracují dnes vynikající architekti všech národů. Je snaha stavěti a projektovati vše co nejmoderněji. Budete se moci vrátiti rozhodně s cennými odbornými zkušenostmi, vytrváte-li 2—3 roky.

6., 7. Zemědělský inženýr má ovšem na příští pětiletku velké vyhlídky. Zdá se, že příští pětiletkou bude v prvé řadě zemědělská, zásobovací. Zcela dle rady, kterou dává sovětům autor „Dvaceti dopisů Stalínovi“. Tuto knihu si přečtete oba. Vypisuje podrobně nejen zkušenosti zahraničního stavitele (v tomto případě moje) na pětiletku, nýbrž dotýká se spravedlivě mnoha jiných ruských věcí. Je krutá ve způsobu, jakým se dívá na pořádek v Sovětech moje žena; je smířlivá (chirurgicky smířlivá) ve způsobu, jakým Josef Reyl moje a mé ženy zážitky komentuje. A jsou tam pasáže, na které se nezapomíná, třeba by se kniha přečetla „jedním dechem“, jak ji pan nakladatel Kuncír inseruje. — Zkušenosti z kolchozů neb sovchozů budete moci po návratu do vlasti uplatniti. Rozhodně! Neboť uplatniti lze jak pozitivní tak i negativní zkušenosti z Ruska, zůstane-li člověk Evropanem.

8. Literaturu o zemědělských poměrech v SSSR znám jen ruskou. Ale tu v Praze nedostanete. Snad by měli Němci něco. Zeptejte se v některém větším pražském knihkupectví.

9. Na konec svého dopisu se tážete, a) radil-li bych Vám, abyste se ucházeli o práci v Rusku Sovětů, jehož výstavby si vážíte, b) nebudete-li zklamáni?

ad a) Rozhodně Vám to oběma radím! Píšete, že jste svobodní. Co Vám překáží vydati se na cestu za kulturním dobrodružstvím do země „divokého Východu“? Rusové nejsou lidojedi. Rusové Vás jistě oba užijí. Musíte ovšem pracovati. Rusko lenochů ze zahraničí nepotřebuje. Má dosti svých a ti se tam žijí dosti špatně, nemají-li právě to štěstí, že jsou placeni za plácání hubou v rámci jediné po-

litické organizace. Také Vás v Rusku neodstřelí, budete-li si hledět svého. Ale rozhodně se před odjezdem do Ruska zásobte šatstvem a prádlem, technickými a literárními pomůckami svého oboru, trochou znalosti ruské řeči a — v první řadě — upřímnými sympatiemi k omlazenému ruskému obru, jenž staví domy, silnice, přepravy, osévá úhory, pořádá štanice práce ve všech možných oborech, ba dokonce snaží se namluviti světu, že buduje komunismus.

ad b) Zklamán může být člověk sedmkrát cestou z Václavského náměstí k Mánesu; tím spíše v Rusku, kde je tolik verst. Záleží na temperamentu a na tom, co člověk vlastně hledá neb nehledá. —

Autor článků „Český odborník ve službách pětiletky“.

dopisy

Detaily o kartelech

Vážená redakce!

Ve 40. čís. si pan V. G. posvětil na elektrisaci Ostravska a napsal: „Elektrina se tam vyrábí za 25 hal., a Moravsko-slezské elektrárny ji prodávají za 3.20 Kč, tedy se ziskem 1200%. Baťa, který musí drahé uhlí zdaleka dovážet, prodává ji, jak známo, za 1 Kč... V Čsl. vlastivědě možno se dočísti, jak jsme pozadu ve spotřebě elektřiny. Z hlavních příčin toho je drahota elektřiny u nás... Kapitál, pokud není ovládnut společnostmi, je surový a jeho představitelé jsou s výjimkou Bati skoro všude stejní: duševně omezení sobci, kteří nedovedou pochopit, že při menším zisku by dosáhli většího obratu a tudíž opět aspoň stejného zisku.“

Skutečnost je však jiná: Na Ostravsku mají lidé zlozvyk, že si nechťejí chodit do elektrárny pro elektřinu s 22.000 volty se džbánem, ale chtějí ji mít se 220 volty v každém domku od Jablunkova po Krňov. Tenhle ošklivý zvyk Ostravanů stál Moravsko-slezské elektrárny 130 mil. za 1200 km vedení vysokého napětí a za 1400 km vedení nízkého napětí ve 250 obcích, nehledíc na transformátory, spínací stanice, dílny atd. Proto se cena elektřiny v drobném skládá z těchto složek:

Za elektrickou práci (prakticky za uhlí)	9%
Za pohotovost elektrárny (budov a strojů)	14%
Za sítě vysokého napětí	26%
Za sítě nízkého napětí	44%
Za styk s odběratelem (akvizici, účtování, inkaso)	7%

Aneb méně odborně:

Úrok z dluhů a půjček	24%
Úmor zařízení	16%
Uhlí	9%
Ostatní hmoty na opravy	9%
Mzdy dělnictva	23%
Platy úřednictva	7%
Doprava, pošta, telefon	3%
Pojištění věcné a sociální	3%
Daně	2%
Duševně omezení sobci (akcionáři)	3%

Akcionáři Moravsko-slezských elektráren jsou: stát 23%, země moravsko-slezská s 23%, obce tamější s 25 %, a různí

soukromí akcionáři, většinou odběratelé proudu s 29% akcií. Více ovládnout kapitál společností asi nejde.

To, že Baťa ve Zlíně prodává elektřinu po 1 Kč, nepřekvapuje, neboť ji z velké části kupoval od Středomoravských daleko pod 1 Kč. Mimo to by Středomoravské elektrárny zásobily Zlín ještě levněji, kdyby dostaly vlámskou síť za tak výhodných podmínek, jako ji dostal Baťa.

V elektrisaci jsme asi 3 léta za Holandskem, 4 za Itálií, 10 za Německem, 16 za Švýcarskem a asi 20 za Spojenými státy, ale ne proto, že máme drahou elektřinu, ale proto, že máme málo duševně omezených sobců — málo kapitálu! Elektrisace se totiž dělá více z kapitálu než z uhlí. Na výnosné zvýšení spotřeby elektřiny nestačí snížit její ceny, není-li životní úroveň přiměřená a nemá-li obecnost dostatečně kapitálu, aby si zřídila elektrická zařízení ve svých bytech. Důkaz podávají El. podniky pražské, které po léta prodávají elektřinu obecním zaměstnancům o 40% levněji než jiným odběratelům. A přesto spotřeba průměrné domácnosti obecního zřízení je jen o 20% větší než spotřeba obdobné průměrné domácnosti pražské. Podniky tedy tržní z domácností zaměstnanců mívají než z průměrné domácnosti jiné.

K levné elektřině se dostaneme jen vytrvalou prací a svým kapitálem.

Vladimír List.

nové knihy

„Nové antické povídky“. Tento svazek má tendenci seznamovati s vyspělou řeckou a římskou vyprávěcí prózou. Z Herodota vybrány dvě ukázky. Zajímavá novela historika, filosofa a básníka Nikolaa z Damašku (I. stol. př. Kr.), jest ukázkou z tohoto slavného řeckého historika Orientu. Románové vyprávění o Kimonovi, jenž si zahrál na boha, zachovalo se mezi dopisy přičítanými Demosthenovu protivníkovi, řečníkovi Aischinovi (IV. stol. př. Kr.). Z dějin Liviových přináší svazek proslulé vyprávění o Verginii. Z Petronia jest vzat lidový příběh o vlkodlakovi (vypráví jej na hostině bývalý otrok, propuštěnec Niceros). Plutarchovo vyprávění o Komeň jest z nejučinnějších čísel jeho sbírky příběhů o vynikajících ženách. Lukianos jest zastoupen dvěma ukázkami. Z novelistických vložek Apuleova románu Proměny jest vzat strašidelný příběh o strážní u mrtvolky s tragikomickým zakončením a frivolní záletnická historka o zrádných střevících. Ailianova (II. stol.) skoro životopisná skizka o Mladší Aspasii uchovává tradici ionské fabulistiky. Výbor zakončují tři ukázky z řeckých epistolografů obsahu výpravného: Alkifronovo líčení symposia hetér v přírodě a dva drobné příběhy z epistol Aristainetových. Nové antické povídky, které vydáváme jako 12. svazek edice ATLANTIS, přeložil Ferdinand Stiebitz. Knížku upravil Antonín Lískovec. Typy Jansonovými vytiskli Kryl a Scotti v Nov. Jičíně ve 350 ručně číslovaných exemplářích. Prvních 50 výtisků bylo tištěno na Van Gelderu, ostatních 300 na velínu chamois. Stran 120. Krámská cena vydání na velínu chamois je Kč 42.—, vydání na Van Gelderu Kč 84.—. Atlantis, edice krásných knih, Brno — V táboře 7.

různé

K minulému číslu Přítomnosti byl přikládán 8stránkový leták o novinkách Laichterova nakladatelství v oboru krásné literatury, národohospodářství, politiky, filosofie, náboženství, pedagogiky, dějin a knih pro mládež. Podrobný seznam knih dodá zdarma každému zainteresovanému nakladatelství Jana Laichtera v Praze XII, u Riegrových sadů č. 4.

K zařízení vzorné kanceláře a pracovny

je nezbytným: praktický ocelový nábytek „VÄGNERSTYL“, osvědčený dubový nábytek „JERRY“, psací, rozmnožovací a počítačové stroje, jakož i veškeré ostatní kancelářské potřeby od firmy

K. Vagner, Brno-Česká 16.

nové knihy

Willa Cather:

Stíny na úskalí*

Onoho večera přinesl Auclair ze sklepa na počest Charroнову ohnivě Bordeaux, jak se slušelo na syna Languedocu, a hodiny letem míjely. Když dala Cécile dobrou noc a vystoupila nahoru do své letní ložnice, rozmlouvali oba muži až přes půlnoc; o lesích, o stavu kožišnického obchodu, o výsledcích poslední indiánské výpravy hraběte a o nevděku krále, který se mu tak špatně odměňoval za jeho služby.

Po jedné nebo dvou lahvích dobrého Gaillacu pozbyl Pierre své uzavřenosti a rozmluva se obrátila na velmi osobní pole. Zmiňuje se o nemoci paní Charronové, poznamenal Auclair, že bylo štěstí, že měla po ruce tak dobré ošetřovatelky, jako jsou Sestry kongregace.

„Ó ano, ovšem, že si s ní daly práci!“ připustil Pierre. „A proč by taky ne? Přisámbož, ty ženy jsou mi něco dlužny! Snad padesát tisíc tolarů ve zlatě!“

„Charrone,“ řekl vyčítavě hostitel, „sám sobě krivdíš, předstíráš-li, že jsi zarmoucen, protože jsi přišel o to věno. Ty nejsi člověk nízkého smýšlení. Nezáleželo ti nikdy mnoho na penězích.“

„Snad ne, ale záleží mi na porážce. Kdyby se byla ctihodná Bourgeois nezmocnila té dívky již v dětství a nepobláznila ji posty a pokáním, byla by dnes šťastnou matkou a nespala by jako vězeň v kamenné cele. Je spousta děvčat ošklivých, chudých, hloupých, neobratných, která jsou stvořena pro takový život. Bylo to už dost zlé, když byla uzavřena v domě svého otce; ale teď je jako mrtvá. Hůře než to.“

„Přece však, když žije tak, jak si přeje, a když to její otec může snést!“

„Oh, její otec, ubožák! Nerad jej potkávám na ulici — a on mne také nerad potkává. Připomíná mi to dny, kdy se vrátila z Quebecu a sedávala po boku své matky, v čele dlouhého stolu s veselou společností, všimla si každého, řekla každému vhodné slovo. Bylo potěšením pro jeho oči, když se na ni mohl dívat! Když se uzavřela, nestal se už nikdy týmž člověkem. Byl jsem tehdy u něho zaměstnán a vím to. Mluvil se mnou a říkával: „Je to jako horečka; časem to dohoří. Budeme zase všichni šťastni!“ Tak to šlo po tři roky, a on stále doufal. Ale já ne. Spatřil jsem ji přece, než jsem utekl do lesů. Nabyl jsem jistoty.“

Pierre vyňal pytlík silného indiánského tabáku, rozmělnil jej na své hnědé dlani a nacpal do dýmky. Hluboce vdechl kouř jako znavený člověk. Auclair jej zamýšlel pohostit trochu starého brandy, aby osvěžil jejich rozmluvu, ale pomyslil si: „Ne, raději ne.“ Nahlas řekl:

„Chceš tím říci, žeš měl se slečnou Le Ber rozmluvu ještě po jejím uzavření?“

„Říkejte tomu rozmluva. Nabyl jsem jistoty.“ Charron vyňal dýmku z úst a mluvil rychle. „Bylo to ve čtvrtém roce jejího uzavření. Ztratil jsem naději, ale chtěl jsem vědět, co a jak. Vycházela vždy z domu na ranní mši. Jednoho rána na jaře, když se záhy rozednívá, šel jsem do úzké aleje mezi jejich zahradou a kostelem a tam jsem čekal pod jabloní, která měle větve přes zeď převislé. Když se blížila se starou služkou, vkročil jsem jí do cesty a promluvil. Ah, to byl pro mne krásný okamžik! Nezměnila se. Nezalekla se mne, ani mne nekárala. Byla líbezná a milá jako vždy a chovala se přirozeně. Odhrnula šedý závoj, když se mnou mluvila, a hleděla mi do očí. Její tváře nebyly dosud bezbarvé — ne již růžové jako dříve, ale její obličej byl svěží a měkký jako květy jabloně, pod níž jsme stáli. Neměla pro mne tvrdého slova. Řekla, že je ráda, že má příležitost mne opět spatřit a dát mi sbohem; mínila obnovit své sliby, až uplyne pět let, a neměli jsme se již nikdy setkat. Když jsem se dal do pláče — byl jsem tehdy mladý — a poklekl před ní, položila mi ruku na hlavu; nebála se mne, ani těch několika lidí, kteří spěchali kolem nás do kostela — oni se věru zdáli dost poděšení tím obrazem, ale ona byla klidná. Řekla mi, že bude lépe, odejdu-li od jejího otce, a že se musím oženit. „Budu se vždy za tebe modlit“, řekla, „a budeš-li mít děti, budu se modlit i za ně. Pokud budeme oba na tomto světě, věz, že se za tebe každý den modlím; aby tě Bůh ochránil před náhlou smrtí bez pokání, a abychom se v nebi setkali.““

Charron seděl chvíli mlčky, pak se sklonil nad svíci a zapálil si dýmku, která mu vyhasla. „Víte, pane, mí kamarádi v lesích už třikrát mysleli, že je se mnou amen; výbuch pra-

chu, mé kanoe, potápějící se pode mnou v proudech, a pak střelná rána, kterou jsem utřil při poslední výpravě hraběte. Vzpomínal jsem na ten slib; neboť jsem byl vskutku uchráněn náhlé smrti. Pamatuji se také, jakým hlasem vyslovila tato slova — byl to ještě tentýž hlas, pro který lidé rádi chodili do domu jejího otce, a člověk byl šťasten, když jen vyslovila jeho jméno. A teď je drsný a dutý jako hlas staré vrány — strašný na poslech!“

Auclair se začal sám sebe tázat, zda se Pierre něčeho nenapil, než přišel na večeri. „Teď ale mluvíš s cesty, chlapče. Nemůžeme vědět, jaký má teď hlas.“

„Vím to,“ řekl Charron chmurně. Přešel pokojem ke dveřím uzavřeného schodiště a podíval se, jsou-li uzamčeny. „Ta maličká tam nahoře nemůže nic slyšet? Ne?“ Usedl a naklonil se vpřed, opíraje se lokty o stůl. „Vím to. Slyšel jsem ji. Viděl jsem ji.“

„Pierre, snad jsi neprovedl něco neuctivého? To by ti jepťišky nikdy neodpustily.“ Auclair byl poděšen pouhou myšlenkou, že by smutná poustevnice, jež si na tomto světě nepřála ničeho jiného než samoty, byla snad nějak polekána.

Charron byl v této chvíli příliš vzrušen a sám nad sebou příliš rozlítostněn, než aby si povšiml obav svého přítele.

„Bylo to tak,“ pokračoval. „Víte, že jsem se letos k vůli své matce vrátil do Montrealu, několik měsíců před obvyklým časem. Bůh ví, že tam člověk nemá co dělat, leda svinstvo, a v matčině městě se nikdy nechovám špinavě. Bydlíme tak blízko kaple kongregace, že nikdy nemohu zapomenout na poustevnici. Pamatujete se na ty dva strašně studené týdny v březnu; bylo mi hrozně při pomyslení, že je tam zazděna. Ne, rozkumějte mi dobře!“ Charronovy oči se vrátily s jakéhosi dalekého bodu, na něž zíral a upřely se pronikavě, nedůvěřivě, na přítelovu tvář. „To všechno je pryč; člověk miluje ženu, která už je skoro dvacet let mrtvá. Ale je něco takového jako dobrota; člověk by si nerad myslel, že pes, s kterým si hrával, trpí za těchto krutých nocí zimou, tím méně malá holčička. Víte, to jsou všechno ty staré vzpomínky; nemůžeme si opatřit jiných; máme jen ty.“ Pierrův hlas se zadrhl, protože tu náhodou vyslovil něco, co sám sobě předtím nikdy nepřiznal. Před Auclairem také trochu zamžikaly svíce. „Bůh je mým svědkem,“ zašeptal, „že znám až příliš dobře pravdivost těchto poznámky.“

Charron si znovu zapálil dýmku, kouřil chvíli, pak pokračoval: „Víte, že se chodí každou půlnoc k oltáři pomodlit. Nuže, skryl jsem se v kostele a viděl jsem ji. Není to těžké pro člověka, který žil mezi Indiány; vklouzneš do kaple, když ji starý kostelník po nešporách zamyká, a zůstaneš tam za sloupem, jak dlouho chceš. Bylo to dlouhé čekání. Měl jsem na sobě kožich a v kapse láhev pálenky a měl jsem obojího zapotřebí. Pane Bože, je na světě ještě nějaké místo tak studené jako kostely? Musil jsem se pohybovat, aby mne nebolelo celé tělo — ale nedělal jsem ovšem hluku. Hořela tam jen věčná lampa, dokud nevyšel měsíc, a okny nevstoupilo trochu světla. Když přicházela půlnoc, cítil jsem to, člověk v lesích nabude smyslu pro čas. Skryl jsem se za sloupem v pozadí kostela. Byl jsem trochu rozčilen, snad mi bylo líto, že jsem přišel. — Konečně jsem slyšel zvednutí petlice — tam by byl člověk slyšel i dech králíka. Železná mříž vedle oltáře se začala otvírat. Vešla, neseouc svíci. Měla šedé roucho, na hlavě černý šátek, ale žádný závoj. Svíce osvětlovala její tvář. Byla to tvář z kamene; prošla každým zármutkem.“

Charron zmlkl a pokřičoval se. Zavřel oči a sklonil hlavu do dlaní. „Příteli, já pamatoval tenhle obličej! — Pamatoval jsem Jeannu v jejích bílých kožišních, když jsem jí vozil na svých saních. Jacques Le Ber by byl zapálil Montreal, jen aby jí bylo teplo. Chtěl jí dát všechny radosti světa, a ona odhodila svět . . . Postavila svíci a šla k hlavnímu oltáři. Šla velmi pomalu, velmi důstojně. Nejdříve se modlila nahlas, ale já jí sotva rozuměl. Byl jsem zmaten; její hlas byl tak změněn — drsný, dutý, znělo v něm zoufalství. Ptám se vás, proč je nešťastna? A já vím, že je! Když se potichu modlila, vyrážela takové vzdechy. A jednou zastenala, jak jsem nikdy neslyšel stenat; takový zármutek — taková zlomenost a zoufalství! Ve mně všechno zkamenělo. Cítil jsem, že už nikdy nebudu týmž člověkem. Prál jsem si jen zemřít a zapomenout, že jsem kdy na světě v něco doufal.“

Když se naposled poklonila, zvedla svíci a šla k oněm otevřeným dveřím. Ztratil jsem hlavu a prozradil jsem se. Byl jsem dobře schován, ale zaslechla můj vzlyk.

Nebyla polekána. Zastavila se s rukou na petlici mříže a otočila hlavu napolo ke mně. Za okamžik promluvila.

„Ubohý hříšníku,“ řekla, „ubohý hříšníku, ať jsi kdokoli, Bůh se nad tebou smiluj; budu se za tebe modlit. A modli se za mne též.“

Šla dále a zavřela za sebou mříž. Odemkl jsem si kostelní dveře a vyšel jsem. Nikdy nebyl žádný člověk nešťastnější než já v oně noci.“

* Vyňato z právě vyšlé knihy téhož názvu.

Nové knížky o časových problémech

Dr. Ed. Beneš: **Demokratická armáda, pacifism a zahraniční politika** Brož. Kč 10.—

Dr. K. Krofta: **Čechové a Slováci před svým stát. sjednocením** Brož. Kč 10.—, váz. Kč 20.—

Bertrand Russell: **O výchově - zejména v raném dětství** Brož. Kč 32.—, váz. Kč 37.—

Arnošt Zucker: **Měnové zlato a stříbro - Východisko z krise** - - - - - Brož. Kč 12.—

NAKLADATELSTVÍ »ORBIS« PRAHA XII, FOCHOVA 62 - U VŠECH KNIHKUPCŮ!

Ve známé anketě Lidových novin
označil president Masaryk
za nejzajímavější knihu
minulého roku román

WILLA CATHER STÍNY NA ÚSKALÍ

Přeložila Alice Schiffová
Obálka prof. L. Sutnara
256 stran. Brož. Kč 32.—, váz. Kč 44.—

Dostanete u všech knihkupců a u fy
FR. BOROVIČ, naklad., Praha